

מהדורא שביעאה

בחסדי הש"י ורוב רחמיו אשר חנני בזכות אבותי הקדושים,
אראלים ותרשישים. אדם מוע"ט לעולם.

חיים אלעזר שפירא

בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר, אות חיים ושלוש,
ושארי חיבורים בעה"י בדפוס ובכתובים.
בלאאמו"ר הגה"ק מאור הגולה וכו' מהרצ"ה זי"ע
בעל דרכי תשובה ובאר לחי ראי, ושארי ספרים הקדושים.
המחכה לרחמי שמים בכלל ישראל,
בכל טוב סלה, וביאת גואל צדק במהרה כימינו אמן.

דברים אחדים

בעה"י, א' ב' אייר ט"ב למב"י תרצ"ב מונקאטש יע"א

בתור הקדמה ודברים אחדים, לספרי צמודים, בקצירת האומר משוקדים, לידידיי האהובים ונחמדים, הקוראים ושוקדים למצוא "דברי תורה" במקורן על דרך אבותינו ז"ע באמיתות החסידות, נא תעיינו בהקדמות העומדות, נדפסות ומיוסדות, המה למודים ולומדות, במהדורות הקודמות, לדעת משפט הספר ומעשהו, ודבר אין בפי ומלה, הן ה' ידעת את כולה, מה אני אשר הביאתני עד הלום להודות ולהלל לשמך הא"ס יתברך שמו על רב טובו וחסדו ושהחיינו וקיימנו בהתחלת "המהדורא שביעא"ה" כן גזכה לבנות ולחבר ולגמור שארי המהדורות, ובכט"ס, ומי זוטא מה שאמרו חז"ל בשבת [קמ"ה ע"ב] עה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל תני רב יוסף אלו תלמידי חכמים שבבבל שעושים ציצים ופרחים לתורה ונוכה על ידי זה וישר"ש יעקב שר"ש יש"י (כיעקב שקראו בי"ת להבנות על ידי ב"ן יש"י) יציץ ופרח ישראל, בביאת הגואל, ובנין אריאל, בהתגלות מלכות בית דוד ושלמה, במלכותו שלימה מדת בת שב"ע לזרע עולם, בב"א.

המחבר

דברי תורה מהדורא שביעאה

לשם יחוד קודשא בה"ו

א. אמרו חז"ל במתניתין בב"ב [דף קע"ה ע"ב] הרוצה שיחכים יעסוק בדיני ממונות וכו'. ולכאורה וכי כעורה זו ששנינו פלפולים וחכמות עמוקות בסוגיות הש"ס שאינם דיני ממונות (ורבים מגדולי האחרונים ז"ל האריכו בסוגיות השייכות לאו"ת יו"ד אהע"ז יותר מבדיני חו"מ) ולמה דוקא בדיני ממונות יעסוק הרוצה שיחכים. אולם י"ל על פי מה שאמרו חז"ל [סנהדרין כ"א ע"ב] על שלמה המלך ע"ה עה"כ [קהלת ד' כ"ג] אחכמה והיא רחוקה ממני והוא מ"ש טעמיה דקרא ושהוא ירבה נשים ועם כל זה לא יסורו את לבבו (אני ארבה ולא אסור) הגם דשם מפורש טעמיה דקרא דגם ר' יהודה מודה דדרשינן בכה"ג טעמיה דקרא כדאמרינן בסנהדרין [דף כ"א ע"א] ושאר דוכתי [נתיין בדברינו במנח"א ח"ב סי' נ"ד בהג"ה א' עיי"ש] מכל מקום אין להתחכם לחקור טעמיה דקרא שהוא גזירת הבורא יתברך שמו. אבל בדיני ממונות מצינו [בריש ב"מ] מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע ומפלפלין בזה בסברות שונות וכן בכמה דוכתי בש"ס ותוס' והלא קשה לכאורה דהול"ל רק משום שהוא גזירת התורה [ב"ק ק"ז ע"א] שנאמר [שמות כ"ב ח'] כי הוא זה (שיודה במקצת) עד האלקים יבוא דבר שניהם (שישבע בב"ד) והלא

תתצ דברי מהדורא שביעאה תורה

לא פסקינן כר"ש דרריש טעמיה דקרא ואם כן מה זה שייך לומר טעמים מפני מה אמרה תורה מורה במקצת הטענה ישבע. (וכן כיוצא בדיני ממונות) והגם שכתבו התוספות שם וכן בכתובות [דף י"ח ע"א] דלמ"ד לא דרשינן טעמיה דקרא מקשינן דאם כן נילף מכאן דלא אמרינן מגו עיי"ש מכל מקום סוף כל סוף כ' מטעם דאין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו וכו' שהוא סברות אנושיות וכן מ"ש שם בגמרא אמר רחמנא רמי שבועה עליה כי היכי דלודי וכו' וכיוצא בכל הסוגיות בדיני ממונות סברות בטבעי בני אדם דרכיהם וטעמי סברותיהם. אלא ודאי בעל כרחך שבדיני ממונות שנמסר להדין להבין ולהשכיל ולהכריע על פי משפט התורה עם מי הצדק מהבעלי דינים ולדמות מילתא למילתא ברוב המקומות שהוא מקרא מועט והלכות מרובות ועם כל זה צריכין כמעט בכל פעם לדמות מילתא למילתא כדי לשפוט דין אמת לאמתו היינו שיהיה לאמתו גם באותו משפט וכמ"ש הב"י [בחר"מ סי' א'] [ומ"ש שהוא מקרא מועט היינו שהמקראות בפרשת משפטים רובן ככולם רק בדיני שומרים עבד ושפחה ואמה העבירה וכיוצא ובע"כ צריכין בע"כ להבין ולהשכיל טעמיה דקרא ושורשו וברברי חז"ל שביארוהו דטעמיה דקרא לתקור בטענות הבע"ד [כנוכר] וז"ש הרוצה שיחכי"ם (כי בשארי מצות התורה אין להחכי"ם ולמצוא טעמיה דקרא וכנ"ל וכמ"ש אמרתי אחכמ"ה והיא רחוקה ממני וכנ"ל. מה שאין כן) שיעסוק בדיני ממונות (אז יוכל להחכי"ם ולעמוק ולחדור מחשבת בני אדם הבעלי דינים ולמצוא טעמיה דקרא כנ"ל) שאין לך מקצוע יותר הימנו (שיוכל להתפשט להסביר ולפלפל ולמצוא טעמי ההלכה בשורשו כנ"ל ועל ידי זה יוכל לדמות מילתא למילתא כנ"ל) והן כמעין נובע (היינו שבשארי מקצועות התורה אין אדם דן גזירה שוה אלא אם כן למדה מרבו [פסחים סי' ע"א] וכיוצא וממילא אין לו מקום להתפשט ברחבה ולפלפל כ"כ מה שאין כן בדיני ממונות שניתן רשות בהם לדרוש טעמיה דקרא ולהתבונן בדעות בני אדם כנ"ל ועל ידי זה יוכלו להמציא פלפולים ולהוסיף ולהרחיב הרביר

דברי מהדורא שביעאה תורה תתצא

כנזכר ויש שהן כמעין נובע) נועין בש"ת מנח"א חלק ה' סי' כ"ח אות א'
(עודנו בכת"י) באופן אחר בכזה]:

ב. ובפתיחה ללימוד השיעור בימי הקיץ לטובה (שנת תרצ"ב)
בישיבה רבתי (דרכי תשובה) הע"י אמרתי בעה"י
בזה במ"ש בברכות [דף ס"ג ע"ב] כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה וכו' פתחו
כולם בכבוד אכסניא (היינו הבע"ב המחזיקים את בני הישיבה ולהיות
להם אכסניא וכפשוטו והגמרא שם) ואמרו שם עה"כ [משלי ל' ל"ג] כי
מיץ חלב יוציא חמאה ומיץ אף יוציא דם ומיץ אפים יוציא ריב במי
אתה מוצא חמאה של תורה במי שמקיא חלב שינק משדי אמו (היינו
ביגיעה ולימוד התורה בעיון) ומיץ אף יוציא דם כל תלמיד שכועס עליו
רבו פעם ראשונה ושותק זוכה להבחין בין דם טמא לדם טהור. ומיץ
אפים יוציא ריב כל תלמיד שכועס עליו רבו פעם ראשונה ושניה (היינו
אפי"ם שכועס עליו ב"פ ושותק) זוכה להבחין בין דיני ממונות לדיני
נפשות רתגן (והיינו מתניתין בב"ב הנזכר) אמר ר' ישמעאל הרוצה
שיחכים יעסוק בדיני ממונות שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן והן כמעין
נובע עכ"ל הגמרא ועיי"ש בפירש"י. ויש לדקדק כיון דהולך בזה ממדרגה
למדרגה שזהו התלמיד שעמד בנסיון ב"פ כשכעס עליו רבו ושותק הרי
יש בו אהבת התורה ואהבת רבו אם כן מה זה מעלה שזוכה להבחין
בדיני ממונות יותר מדיני נפשות אם כי דיני ממונות עמוקים כנ"ל מכל
מקום הרי דיני נפשות גדולים וחשובים יותר כי לא ידונם רק בסנהדרין
של כ"ג והרי זה מדריגה יותר גבוהה אם זוכה להבחין דיני נפשות ולהיות
בין הסנהדרין. ולדרכנו יובן כיון דהעיקר הוא בזה חשב מעלת תביבות
התורה על התלמיד שיוכל להעמיק ולפלפל בה כנ"ל (וכמ"ש הט"ז [בא"ח
סי' מ"ז] על הברכה לעסוק ברברי תורה וכנודע) וזהו יוכל יותר רק
בדיני ממונות על כן זהו החשיבות יותר שיוכל להוסיף לקח בלימודים
ופלפולים להוסיף סברות מדעיתיה ונפשיה וזהו מעלה יותר כנ"ל. [ומה

תתצב דברי מהדורא שביעאה תורה

שאמרתי והארכתי עוד בזה במעלת החזקת לומדי בני הישיבה וסדר התנהגותם אכ"מ להאריך ולהציע:

ג. הולך אל דרום וסובב אל צפון סובב סובב הולך הרוח ועל סביבותיו שב הרוח. [קהלת א'] י"ל על פי דברי האריז"ל בע"ח [שער טנ"א פרק ו'] וז"ל ודע כי הרוח שהם י"ס אינם כסדר הכלים כי החסר של הרוח הוא בכלי הגבורות וגבורת הרוח הוא בכלי החסד וז"ס התכללות שמאלא בימינא וימינא בשמאלא הנזכר בזהר ובתיקונים וכו'. [עוד שם] ועצמותם אינו ר"ק ו"ק וכו' אך בבוא הויו"ת שהם הרו"ח והם סוד המוחין דז"א כידוע אך נגדל הז"א וכו' עכ"ל לעניננו וי"ל בע"כ דהיינו בבחינת מקיפים והסובב של הרוח ז"א או נכנס הימין בשמאל ולעומתו בהיפך כנ"ל מה שאין כן בבחינת פנים הכלי דז"א זהו כסדרן (וכל דברינו רק בדרך אפשר. והי"ע) וז"ש בבחינת "רוח" הולך אל דרום (ולעומתו בהיפך) וסובב אל צפון (היינו שגבור"ת הרוח הוא בהחס"ד. והיינו דרום בצפון סובב סובב הולך "הרוח" וכנ"ל מהע"ת. וזהו ענין התכללות ומקיפים וסובבים והם באים מסוד המוחין סובבים כנ"ל. וז"ש) ועל סביבותי"ו שב הרו"ח (כנ"ל):

ד. בשוב אויבי אחור יכשלו ויאבדו מפניך. [תהלים ט' ד'] לכאורה קשה הלא בשוב אויבי אחור"ר כבר אין צריך עוד לנחוצך כל כך שיכשלו ויאבדו מפניך כיון שהניחו וחזרו אחור מללחום ומלצער עוד. אולם י"ל כאשר עיננו רואות (בעוה"ר) רשעים עריצים עומדים נגד התוה"ק והדת והאמונה ונגד כל מחזיקים ועומדים בגדר נגד פירצתם ועוד המה מתחזקים וקיימים כאשר התמרמר כבר הוד מלכנו בתהלים כמה פעמים על גודל תו"ה והכפירה שיבא מהסתר פנים כזה (חלילה) אולם זהו למען הבחירה שתהיה והוא התגברות כח הבע"ד ר"ל בעודם עומדים עוד בקשרי המלחמה נגד ה' ותורתו ושומרי דתו כנ"ל (למען החטיא בני אדם על ידי זה כנ"ל) אמנם עונשם של הרשעים האלו עומד

דברי מהדורא שביעאה תורה תתצג

מוכן להפרע להם על כן בשוב אויבי אחור (כאשר נסוגו אחור ונרפו כבר מלעמוד בקשרי המלחמה כנ"ל ואז אין עוד התחזקות הבע"ד בעד הצלחתם וטובתם כנ"ל. ואז יגיע עונשם מיד) יכשלו ויאבדו מפניך:

ה. **ברע"מ** פרשת כי תצא [דף רפ"א ע"א] דמחוייב לשווייה גרמיה וכו' ומסר גרמיה למיתה עלייהו. דמאן דלאו איהו ברא דמלכא ועבד טיבו עם מלכא ועם מטרוניתא (רהיינו דמסר גרמיה במס"נ כנ"ל) ודאי האי אתחשיב דעביד חסד עם קונו עכל"ה וקשה להבין דאם הוא מסר גרמיה במס"נ למה קראו בזוה"ק בזה "דמאן דלאו איהו ברא דמלכא" הלא אין לך בן חביב יותר מזה (והגם כי באור החמה פירש בזה דלאו איהו ברא דמלכא שנשמותיהם אינם בחינת אצילות עם כל זה צריך פירוש להבין גם קרוב לפשוטו המובן קצת) וי"ל על פי דברי הש"ס קדושין [דף ל"ו ע"א] בזמן שאתם נוהגים מנהג בנים (לעשות רצונו של מקום יתברך שמו) אתם קרוים בנים עיי"ש וזהו מי שמחזיק את עצמו עדיין אין עושים רצונו של מקום ע"כ קראוהו מאן דלאו איהו ברא דמלכא (בעיני עצמו מחזיק את עצמו כזה שהוא רחוק עוד מבחינת בן להשם יתברך כאשר יודע נגעי לבבו וחטאתיו. ועם כל זה) ומסר גרמיה במס"נ בעד השם יתברך. (זהו) דעביד טיבו עם מלכא כו' (כי ניצל מעון גאות ואינו בעל מום לגבי קרבן להשם יתברך כי מחשיב את עצמו שאינו בן כנ"ל ועל כן חביב ביותר) כנזכר:

ו. **כי** כאשר ירד הגשם והשלג מן השמים וגו' כי אם הרוה את הארץ והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע. ולתם לאכל. נישעיה נ"ה י' י"ל על פי הגודע במקובלים עיין שפע טל (שער ג' סוד אבי"ע פרק ו' בהגה"ה בר"ה צריך לעוררך וכו') בסוד אבי"ע שהם ש"כל ר'צון כ'חות א'ברים ואברי"ם היינו בחינת התגלות בעשיי' ולא באברים גשמיים ח"ו רק כחות אלקות בהתגלות בעולם הזה ע"ש ח"ש כאשר (ר"ת ש"כל ר'צון כ'חות א'ברים) ירד הגשם והשלג מן השמים (והשפעה בחינת גש"ם

תתצד דברי מהדורא שביעאה תורה

ושל"ג שיחיד מן השמים. לא ישאר למעלה רק יתגלה למטה ח"ש כי אם הרוה את הארץ (העולם הזה) והולידה והצמיחה ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל (הוא תב"ו דויתי זרע אנשים והשדה ולח"ם מספר מזל"א ומאן דיהיב שובעא לחי"י הוא דיהיב) והבן:

ז. בסה"ק קנה הגדול נ"ד קארעץ דף צ"ח] בענין דוד הפלגה כתב וז"ל אף על פי שאמדו נעשה לנו שם מחשבתם גם זו לטובה שבראותם כח מערכת בארצות וממשלת הכוכבים ומזלות כוונו להוציא את עצמם מתחת הממשלה ההוא ולהיות תחת כנפי השכינה ששם מקור היחוד וזה מחשבתם אמרו אם נבנה המגדל הזה תשדה השכינה אצלינו ולא נפרד בארצות ונשיג במראה הנבואה ההוא ועל ידי זה נשיג כל תפצינו ומחשבותינו להיות היחוד שהוא אלקי האלקים ואדוני האדונים מושל עליהם ומחשבה זו מחשבה טובה היתה והחטא היה מעט כי חטאו במאמרם שאמדו [בראשית י"א ד'] ונעשה לנו שם וכו' כו' (ועיי"ש עוד שכ') שכאן לא היה השחתה ע"כ ירד עליהם במדת הוי' ולא ירד עליהם במדת אלקים וכו' עכל"ה וכן עיי"ש בקנה נ"ד צ"ט ע"א] בזה"ל ולכן דוד הפלגה לא נאסר להם הבשר כי באו לחסות בצל כנפי השכינה עכל"ה והיינו לשיטתו כנוכר וכ"כ עוד שם להלן שהיה כונת דוד הפלגה לכבד את השם הנכבד עיי"ש (והיינו שלא רצו להיות תחת השרים כנ"ל) והגם שהיא פליאה גדולה ונשגבה (הכי קדא שמו, ספר הפליאה. וברוב קדושתו ועמקותו. לא זכינו להבינו ברוב המקומות, לתכליתו) כי הוא לכאורה סותר לגמרי דברי חז"ל ומשנה מפורשת בסנהדרין נ"ד ק"ז ע"ב] דוד הפלגה אין להם חלק לעולם הבא. ועיי"ש נ"ד ק"ט ע"א] מה עבוד וכו' ואין לך עונש גדול ודחיה ודחוק גדול מזה ממ"ש שאין להם חלק לעולם הבא עכ"ז הבאתי הדברים בלשונם כי הוא כדאי מדברי איש קדוש ונעלה ונורא כזה בעל גילוי אליהו ז"ל וכו' (כנראה שם מספר הקנה במקומות רבות וגם בהקדמתו) ומגדולי המקובלים הראשונים בתחלת אלף הששי ה"ה רבינו אביגדור קדא זי"ע מ"כ בפראג ומחבר כמה סליחות וגם

דברי מהדורא שביעאה תורה תתצה

ספרו הקדוש הקנה הוא שורש. מה שמובא דבריו (הקדושים) כמו מדרש. בילקוט ראובני. וכיוצא. הובאו בשם פליאה. וגם זהו כן כנזכר. ואולי יתאחדו דבריו ז"ל עם מ"ש רבינו הרמ"ע מפאנו ז"ל לדרכו בקודש כי כל דבר יבא לידי תיקון לעתיד לבוא ב"ב היינו חלק המעולה ממנו בשורשו למעלה וכו' ואכמ"ל. וכן כתוב בדברי חיים עה"ת לדברינו הקדוש מצאנו ז"ל (פרשת נח) עה"כ נר ייגן קץ כל בשר בא לפני. היינו שבעת קץ ב"ב יבא גם דוד המבול לידי תיקון וקץ התכלית משורשו ואם כי גם על דוד המבול אמרו שם במתניתן בסנהדרין שאין להם חלק לעולם הבא אלא ודאי דהיינו בעצמותו וברובו ככולו אבל בשורשו למעלה יבא חלק הטוב מה שיש בכל אחד לידי תיקון לעתיד ב"ב כדאמרו:

ח. עוד שם בקנה הגדול (ד' קארען דף צ"ח ע"ב) ועל כן הצדיק הוא מלך על כולם והוא שמותר לאכול בשר בעלי חי כמ"ש [בראשית ט' ב'] ומוראכם וחתכם וגו' ועל כל עוף השמים וכו' וזה שאמרו חז"ל [סנהדרין ג"ס ע"ב] על אדם הראשון קודם שחטא היו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסנגין לו יין וכו' ק"ו מאדם הראשון אשר היה יציר ראשון ודיבר עם השכינה פנים אל פנים בלא אמצעי וירד לו רבי מן השמים ולמדו תורה ודרכי השם ובעבוד שחטא אף ששב בתשובה שלימה המשילו הקב"ה כבהמה ואסר לו כל חי אשר נשמה באפו וכו' עכל"ה והרי זה סיוע ויסוד לדברינו בשו"ת מנח"א חלק ד' בתרעא זעירא (בד"ה תא חזי וכו') ע"ר הצמח דוד מובא במדבר קדמות [מערכת כ' אות י"ח] ע"מ שאמרו בתיזוח"ק [נח"א דף ג"ה ע"ב] שהניח תפילין והא אינו העוד מן המותר בפ"ך וכתבנו מענין אדם הראשון שצלו לו מלה"ש בשר וכו' וגם כיון שהותר מקודם אפילו שנאסר אח"כ הוי גביה מן המותר בפ"ך עיי"ש:

ט. אליהו הנביא זכור לטוב. הגה הוא המבש"ר סו"ב משמיע ישועה וגו' כמ"ש בכתובים במלאכי וכן אנו מבקשים בכ"ע

תתצו דברי מהדורא שביעאה תורה

בבהמ"ז שישלח לנו אליהו הנביא לבשר בשורות טובות ישועות ונחמות בכ"י ב"ב. והנה כתיב [במלכים א י"ז-ד] באלהיו הנביא שא"ל הקב"ה ואת העורבי"ם צויתי לכלכלך וכן שם [ר'] והעורבי"ם מביאים לו לחם ובשר וגו'. ועיין ש"ס חולין [דף ה' ע"א] ומ"מ צריכין להבין והלא אין מעצוד לה' להושיע באיזה נס אחר לכלכלו ולפרנסו לשמרו ולא על ידי העורבי"ם רוקא שהמה עוף טמא ומין אכזרים שאינו מרחם גם על בניו כראיתא בש"ס עירובין [כ"ב ע"א] ובכמה דוכתי בדברי חז"ל ודק מהם יבא לחמו ופרנסת חייו. ונראה הטעם לשבח לאשר העורבי"ם המה מבשרי בשודו"ת רעו"ת ד"ל בשדיקותם כמבואר בכתבי האריז"ל בשעה"כ [בכונה ד' דפסח] מה שבא העור"ב לבשר להאר"י ז"ל ובירך דיין האמת וכן בשער הגלגולים ועוד בסה"ק וכמקובל בידינו וזהו להראות כחו הגדול וקדושתו של אליהו הנביא המבשר טו"ב וממונה על כל בשודו"ת טובות ע"כ לעומתו (את זה לעומת זה וגו') העורבי"ם הממונים על בשודו"ת לא טובות (ל"ע) נכנעו מפניו ואדרבא המה הביאו לו לחם ובשר על פי ציוי השם יתברך ביחוד כנוצר. [וכבר כתבו כעין זה בספרי המקובלים הראשונים ז"ל כי אליהו גי' (ב"ן) כל"ב להכניע ולבטל כח כל"ב דקליפה כנודע ועל כן אמרו חז"ל [ב"ק ס' ע"ב] כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיד, היינו שהם מכניעים את עצמם ומבטלים אז כח רשעתם לעומת גודל ערכו בקדושתו כנוצר]. ובעת אשר הרשעים בעלי בחירה עמדו לנגדו ורדפוהו ער תרמה הלא המה אחאב ואיזבל ונביאי הבעל ארבע מאות וחמשים איש אמנם עופות השמים בעלי כנף העורבים (גם בהיותם עוף טמא אכזרי' וממונים על בשורות וכו' כנ"ל) להיותם אינו בעלי בחירה ולא בחרו בעצמם ברע ע"כ המה גם רשעתם עכ"פ בדקות וזכות יותר ועיין ברברי הרמב"ן ז"ל [בפרשת אחרי] עה"כ [ויקרא י"ז ד'] (ולא יזבחו עוד את זבחייהם) לשעירים וגו' מ"ש בענין העופות בעלי כנפים מגידי העתידות עיי"ש וכן ברבריו (בפרשה הנזכר) עה"כ [שם] גודל אחר לעזאזל, ע"כ העופות העורבים נכנעו לפניו בשורשו בקדושה כנ"ל. והבן:

[ועיין ד"ת מהדורא ט' אות ג'ח]:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתצו

י. ומה שכתבנו לעיל באות הקדום בשם הש"ס חולין [דף ה' ע"א] ועיין תוס' שם דגם בל"ז קשה לכאורה דהאיך אכל אליהו בשר שנתעלם מן העין עיי"ש מה שתירצו. ונזכרתי מ"ש באחרונים אם מותר לסמוך להתיר ספק איסור על ידי בעל רה"ק. ועיין מ"ש בזה בשו"ת תשורת ש"י [מה"ק סי' ט"ז] ומ"ש שם מב"ק [דף נ' ע"ב] מההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי, שחטיה מריה, טרפיה ר"נ, אר"נ אי שקיל מריה דהאי תורא קבא דקמחא ואזל תנא בי מדרשא אם שהתה מעת לעת כשרה לא אפסדיה לתורא. ותמה על זה דמנא ידע ר"נ שהיה שוהה מעל"ע ואפילו שהתה צריך בדיקה ואימר היה נמצא בו טריפות אלא בע"כ סוד ה' ליראיו ידע שהיה שוהה והיה נכשר בבדיקה ואם כן גם עכשיו למה טרפוה אלא ודאי משום דאין להודות על פי רה"ק עכ"ל בתשורת ש"י. ולענ"ד אין זה ראייה מוכרחת כלל. דלא אמר ר"נ דהיה נמצא כשר בודאי אם שהה מעל"ע רק יוכל להיות כשהיה שוהה וברקוה אח"כ שכ"פ נמצא כשר ולא היה לו למחר לשחטו שאז טריפה בודאי הפסיד וזה פשוט לכל לומר הגמרא שם לא שסמך בזה על הדוה"ק. רק שאם היה לוקח כד קמח להוצאות דרכו לשאול לפני חכמים לא אפסדיה לתורא בודאי לטורפו כמו שעשה רק כשהיה שוהה אותו על פי הוראות חכמים (ועיי"ש בפירש"י) היה אופן וספק שנמצא כשר וז"ב. וגם הראיה שהביא שם מיבמות [קכ"א ע"ב] (פרק האשה בתרא) דאמר האלקים אכלי כוודי לחסא אין הפירוש שאמר זה בתורת רה"ק [אם כי היו בעלי רה"ק אמתיים כולם התנאים ואמוראים וגם שלאחריהם רבותינו זי"ע כמו שביארתי כבר בשו"ת מנח"א חלק ה' ושאר חבורי בע"ה מ"מ זה נאמר] רק בלשון שבועה. וכן מצינו כעין זה כמה פעמים בש"ס והא דנשבע על הרוב דהא היה משאל"ס כבר הקשה זה במדכי שם וכתבתי כבר זה שנים רבות בתשובה אם מותר לישבע על דבר שרק הרוב הוא כן. וכפי"ד הר"ש מפלחי מובא בשטה מקובצת [פי"א דבי"מ] כי רוב הוא רק ספק אלא שהתורה התירתו מגזירת הכתוב נמצא דאין לישבע על הרוב ואכמ"ל עכ"פ משם אין ראייה ומ"מ סיים שם בתשורת ש"י ולעצמו אם ידע על

תתצח דברי מהדורא שביעאה תורה

פי דוה"ק מותר לסמוך לעצמו אבל לא לאחרים עיי"ש ועיין ברבריו בשו"ת תשורת ש"י [מהדורא תניינא סימן ל'] עכ"פ לנידון אליהו הנביא כנ"ל בהעודבים שהביאו וכו' כבר אמר בש"ס חולין כנ"ל שהיה על פי הדיבור ולא קשה מיד:

ועיין ברברינו בר"ת [מהדורא תניינא אות ח'] לענין מה שאמרו חז"ל ביבמות [דף מ"א ע"ב] אם יבא אליהו ויאמר וכו' עיי"ש:

והנה שמעתי מת"ח ממגירי אמת ששמע מפה קדוש אדומ"ד רבינו הקדוש מוהר"ר יחזקאל משינאווע זי"ע כשהיה פ"א בכפר אצל נגיד אחד (בגאליציען) שהיה מוחזק בכשרות ויד"א ואז היה החשב על היינות מאונגארן והיה נוהר שלא לשתות רק מכרם ישדאל (או מא יד"א מגאליציען שקנאו באונגארן) ושם באותו מושב כשנתנו לו הבעה"ב הכוס יין שלא נודע למשומר כ"כ. ואז סגר עיניו ברביקות זמן מה ואח"כ אמר מקובלני מדבותי ז"ל כי בכה"ג (היינו ברבר שהוא רק חומרא שלא לשתות רק מכרם ישדאל הנודע ומשומר כנ"ל) יכולין לסמוך על דוה"ק ונטל הכוס ובירך פרי הגפן ושתה. והבן. ואין להאריך כעת בזה:

יא. בעה"י בלימודי במסכת נזיר [דף ח' ע"ב] מי הוי השלמה כלל פירש"י בשני דר' יהודה מי הוי איניש רחיי כולי האי כשס"ה פעמים שס"ה ימים (היינו שס"ה שנים) וכו' עיי"ש, וקשה דהא מצינו בשני דר' יהודה שהיה תלמידו של רע"ק ותברו של רשב"י ועיין יבמות [דף ס"ב ע"ב] דקחשיב ר' יהודה ורשב"י בהחמשה זקנים שהעמידם רע"ק ורב הוא ר' אבא כפ"ד הרמ"ע מפאנו [בכנפי יונה ח"ג] תלמידו של רשב"י ושחי' ד' מאות שנה עיין בשה"ג להחיד"א [נערך אבא. וכן בסדר תנאים ואמוראים אות פ"ח] בשם ספר התרומות שגם ר' יוחנן חי' ד' מאות שנה ואם כן בזמן ר' יהודה שהוא חבירו של רשב"י ואשר רב תלמיד רשב"י חי' ד' מאות שנים ועוד יותר משס"ה שנים. וגם שמצינו עוד מקודם לזה שחיו כמה והרבה מאות שנים וכמו שחשב הרמב"ם (בהקדמתו

דברי מהדורא שביעאה תורה תתצט

ליד החזקה וכן בהקדמתו לפירוש המשניות) כי אחיה השילוני שהיה מיוצאי מצרים וחי כ"כ עד שהיה מבית דינו של דוד ואח"כ רבו של אליהו הנביא וכן דרשו חז"ל [כ"ב צ"א ע"כ] ויקם כסא לאם המלך [מלכים א' ב-י"ט] היינו רות שהיתה אמה של מלכות וזהו זמן רב כמה מאות שנים. וכן עוד בכמה דוכתי בדברי חז"ל על כל פנים גם בזמן ר' יהודה ורשב"י ותלמידו מצינו דורות כזה כנ"ל, אולם י"ל כיון דקאמר ר' יהודה מעשה בא' וכו' וכיון שהשלים מת וזה לא מצינו ברשב"י או תלמידיו שהיו נזירים ונזירות א' גדולה באופן כזה עד יום מותו ע"כ שפיר אמרו בגמרא ופירושה כנ"ל:

יב. אני שלום וכי אדבר המה למלחמה. [תהלים ק"כ] י"ל כי באמת ספר תהלים נאמר מדוד מלכנו משיח צדקנו ברוה"ק עד סוף הדור האחרון וביאת גואל צדק ב"ב ועיננו רואות ברוב פעמים הרי ברינו הע"ר בישראל המצערין ודחקין רגלי ת"ח ומעיקין לשכינתא ורבים מהם כי אין להם שום תכלית ורצון לעשות כרצונם (בדרך פרינצי"פ) רק לצעורי קמכוין הת"ח הממונה על הצבור שעל ידי זה שיתפרסם שיש לו מחלוקת על ידי זה לא יהיה לו כח להטות לבות בני אדם לתורה ועבודת ה' ואמונתו כי ההמון עם יכוזהו בלבם וגם הממוצעים (כמו הרין) יאמרו כי תלוי הדבר במפלגה וכת וצד צדדים ועל ידי זה יהרסו כל אשיות תוה"ק בלי כח מנהיג ומזהיד העומד על המשמר. וז"ש דוד מלכנו אני שלום (חפץ בהשלום באמת) וכי אדבר (שלום. שהנני חפץ בהשלום) המה למלחמה (עוד יותר למלחמה ויעמידו כאיל המנגת נגד השלום באופנים ותנאים הבלתי אפשריים [להיותם נגד תוה"ק] ואחרי כי נודע להם שזהו באמת מגמתי השלום ואם כן ידעו נגד מה להלחם לאשר זהו כל עיקר מגמתם לעשות נגדי ולהפריעני מעבודתי ולעשות מחלוקת ח"ו כנזכר) ה' ישמדנו ויצילנו ויפיל אויבינו לפנינו. כב"י: [ועיין מ"ש בד"ת ח"י אות כ"ה ואות נ"ד]:

תתק דברי מהדורא שביעאה תורה

יג. מחזה לילה (אור ליום ב' פרשת ראה תרצ"ב) [משלי כ"ב] חזי"ת
(בג' תכ"ה. שם שמכניעים את הרשעים [כמ"ש בהאריז"ל
ומקובלים] ולהכותם לגמרי) איש מהיר (בזריזות גדולה) במלאכתו
(מלאכת שמים להשתדל בעניני הכלל) לפני מלכים יתיצב (כמשמעו) בל
יתייצב לפני חשוכים (בדעתם שהולכים בחשיכה ובדיעות נפסדות. ובל
יחשוב שיטה לבם לטוב כי כל באיה לא ישובון ואפיקורוס ישראל כ"ש
דפקר טפי כדאמרינן בסנהדרין [ל"ח ע"ב]) הש"י יצילנו ויעזרנו ב"ב
בישועה שלימה בכ"י:

יד. (למאמר סמוכים לעד) בסיום הש"ס ונעוץ סופה בתחלתה. בסוף נדה
תנדב"א כל השונה הלכות בכל יום מובטח לו שהוא בן עולם הבא
וכו'. נודע הקושיא הלא כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא ולא דוקא
השונה הלכות וכבר יישבנו במאמר סמוכים לעד (בחמשה מאמרות) החילוק
שבין חלק לעולם הבא למי שהוא בן עולם הבא עיי"ש ויש עוד לאלוק
מילין. על פי מה ששמעתי מאדומו"ר הגה"ק ס"ק מוהר"ר יחזקאל זי"ע
אבד"ק שינאווע כי צ"ל הלימוד בנגלה גם כן ולפרש אח"כ הלימוד
לעצמו על פי סוד היינו שזהו דרך הצדיקים הגדולים והקדושים זי"ע
ופי' בזה הכתוב [תהלים מ"ה י"א] שמע"י בת (לשון תא שמ"ע שהוא
הגמרא בנגלה. ואח"כ) וראי ר"ל תא חז"י שהוא הלשון בפי' בכל הזוה"ק
בחכמת האמת בנסתר. ואח"כ) והטי אונך (ללימוד הנגלה שלמדת בעצמך
ותראה להבינו על פי סוד) ופי' עוד בזה וסיפר מחותנו הגה"ק בעל אריה
דבי עילאי זי"ע (מווישניצא) שהיה דרכו בליל שבת קודש אחר השלחן
(ובפרט בלילי חורף) לקח לו הגמרא ותוספות עם ספר מהרש"א (שהיה
אז ספר נרפס בפני עצמו) ולמד בעיון אך אבי זללה"ה (היינו הגה"ק
בעל דברי חיים זי"ע מצאנו) הגיד עליו על האריה דבי עילאי בחיים
חיותו שכל לימודו ועיונו הוא לומד גם כן ומפרש (לעצמו בכונתו) על
דרך הנסתר עכ"ד אדומו"ר הג"ל. [ועיין בהקדמת הגה"צ בני רבינו הדברי
חיים בספרו ד"ח עה"ת כי גם מרן הד"ח הגיד בעצמו שגם בפלפול

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקא

הלכות לא אמר שום דבר רק אשר יוצדק חידוש זה גם לפי הקבלה עכ"ל] ח"ש כל השונ"ה (היינו לשון שניו"ת. ב"פ) הלכות (שידיה אצלו שנויות בכפילא ב"פ היינו אחד) על דרך הנגלה והב' על דרך הנסתר בכל יום בעת לימודו ועיונו כנ"ל) מובטח לו שהוא בן עולם הבא (היינו כי במתיבתא דרקיע בחינת עולם הבא לומדים ההלכות רק בדרך נסתר וחכמת האמת וכנודע בזה"ק ומקובלים ע"כ צ"ל שונה הלכות בשני פעמים בשני דרכים נגלה ונסתר שאם לא כן כשלומד רק כפשוטו בלבד ולא כפ"י הסוד שלומדים בעולם הבא מתיבתא דרקיע אם כן אינו בן עולם הבא וכנזכר) וזהו הסמיכות לתחלת הש"ס מאימתי קורין את שמע בערבין (כי לימוד הקבלה אינו ראוי להיות בתחלת הלילה עד חצות רק מחצות ואילך כנודע מהאריז"ל ע"כ במקום זה אז הוא קריאת שמע של ערבית כדי להגן מפני החיצונים ח"ש) וחכ"א עד חצות (כי מחצות ואילך הוא זמן לימוד הקבלה מחצדי חקלא מברית החיצונים ומגין בעדם) על כן קודם חצות לילה הוא זמן קריאת שמע של ערבית לתכלית הנ"ל:

[ועיין בד"ת מהדורא ר' אות נ"ז]:

טו. תפארת בתורים כחם והדר זקנים שיבה. [משלי כ' כ"ט] י"ל

על פי הנודע דיעות הראשונים ז"ל למעלת מי שעובד את השם יתברך בכח הניגוד היינו שיש לו כנגדו התגרות היצה"ר ומניעות ושירדות המונעים אותו ועכ"ז הוא עובד הש"י וכבר מדובר מזה בספרי דבי רב אאמו"ר זי"ע בדרכי אמונה וכהנה ולפי זה הבתורים שיש להם כח התאווה והיצר עדיין והיינו כח הניגוד וזהו תפאר"ת בתורי"ם (זהו תפארתם) כחם (שיש להם בגשמיות ועל ידי זה יוכל לעבוד בכח הניגוד מה שאין כן הזקנים שפסק כח תאווה יש להם לעומת זה מעלה אחרת. כי) והדר זקנים שיבה (זהו הדרתם שיבת זקנתם ועל ידי זה יוכלו להזכיר לאתרים ודבריהם נשמעים יותר מפני כבוד זקנתם ועל זה יוכלו לפעול לטובה תורה ויר"א) מה שאין כן הצעירים ובתורים יגערו בהם אם המה יזכירו לזולתם כי יאמרו מי אתם להזכיר. וכמוכן:

תתקב דברי מהדורא שביעאה תורה

טז. בהפטרה (לפרשת ויצא) כמנהג האשכנזים [אשר אנחנו נוהגים בהפטרות כמנהג אשכנזי כמ"ש בסידור הגה"ק בעל התניא ו"ל וכן נוהגים אנתנו. עיין ברכרינו בחמשה מאמרות מאמר נוסח התפלה [אות ל"ה] עיי"ש] מתחיל ההפטרה (פרשת ויצא) ועמי תלואים למשובתי וגו' לא הבנתי ולא ידעתי שום שייכות בכל הפטרה ההיא לפרשת ויצא כלל ואדרבא מהכתוב הנאמר שם וישר אל מלאך ויוכל בכה ויתחנן לו בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו זה בבירור שייך (לפרשת וישלח) כפי"ד רז"ל ודש"י שם עה"כ [ל"ב כ"ט] לא יעקב יאמר עוד שמך וגו' עיי"ש אבל לפרשת ויצא לא מצאתי שום שייכות כנזכר. מה שאין כן ההפטרה האחרת שם (שהוא בחומשים שם לפרשת ויצא) ויברח יעקב שדה ארם ויעבוד ישראל באשה ובאשה שמר שהוא כפשוטו ענין פרשת ויצא ויברח יעקב לארם ויעבוד ישראל באשה [ואמרת כי כבר שהוא ר"ת אש"ה אם הבנים שמחה שדרשו חז"ל במדרש [ילקוט תהלים רמז תתע"ג] שזהו "רחל" כי היא היתה עקרת הבית כנודע ובשבילה עבד גם על פי נגלה גם על פי נסתר ובחי' חיים ושלוש עה"ת בעה"י כתבנו עוד מזה ואכמ"ל]. שוב ראיתי בחומשים המדויקים של הספרדים כי זהו ההפטרה ועמי תלואים למשובתי הוא רק למיעוט אשכנזים ודוב קהלות אשכנזים מפסדין (בפרשת ויצא) אז ויברח יעקב שדה ארם וגו' כנזכר:

יז. בענין אמירת (או קריאת) י"ב נשיאים בכל יום כי"ב ימי ניסן [ועיין מ"ש בד"ת מהדורא תניינא אות ג'] ואנחנו נוהגים מנהג אבותינו עוד מהגה"ק זי"ע בעל בני יששכר לקרותן בס"ת דבר יום ביומו. ומה שקורין זה בס"ת עיין ברכרינו בעה"י בנימוקי או"ח (פי' תרס"ט ס"ק ב' בד"ה וכן ראיתי לעודד וכו') אולם במקורו בשל"ה הקדוש [ריש מסכת פסחים] כתב לקרות גם ביום י"ג פרשת בהעלתך (וכנודע הטעם במדרש [מובא ברש"י ר"פ בהעלותך] שאמר הקב"ה לאהרן שלך גדול משלכם כי"ב נשיאים) אולם אנחנו שקורין בס"ת נוהגים לקרות ביום י"ב ניסן גם פרשת בהעלתך עד כן עשה את המנורה (כמו בזאת תנוכה) כדי שלא

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקג

לטלטל ס"ת ביום י"ג בשביל קריאת אלו הפסוקים (בהעלתך) בלבד כיון שאינו יום י"ג יום הקרבת הגשיאים כלל עוד ע"כ כשקורין בס"ת כנ"ל נהגנו מאבותינו הקדושים זי"ע לקרות זה גם כן ביום י"ב לסיום כנזכר. אולם ראיתי ושמעתי מנהג קצת הצדיקים וחסידים שמוציאין ס"ת גם ביום י"ג בשביל קריאת פרשת בהעלתך ותמהתי על זה וראיתי עתה במחזורים הגדולים וישנים (שנדפסו בויען שנת תק"ע) וכן בסדר ספה"ע ונשיאים (שנדפס שם בשנת תקס"ט בכרך קטן) שכתב בנשיא ליום י"ב ניסן וכו' זאת חנוכת המזבח וגם פרשת בהעלתך עד כן עשה את המנורה ואח"כ יהי רצון וכו' וליום י"ג לא הדפיס כלל (וזהו למי שקורא אותם מתוך הסידור היינו אומרם ומכ"ש למי שקורא אותן בס"ת שלא לטלטלה ביום י"ג כנזכר) והיינו כמנהגנו נראה שהוא עוד מימי קדם:

יח. בסידור בכונת ברוך שאמר וכו' ברוך מרחם על הבריות נרשם הכונה למדת "ואמת" (בה"ג מדות שצריכין לכוון אז) ונראה בפשיטות השייכו'ת מכונת מדת ואמ"ת שהוא מדה הח' בסוד תרין תפוחין ש"ע נהורין תב"ו ריחי ממזלא עילאה להמשיך (נוצ"ר) למזלא תתאה וגם למי שאינו הגון ואינו כדאי וז"ש "ברוך מרחם על הבריות" ובבחינת ורחמיו על כל מעשיו מב' מזלין כנזכר וידוע לידועי חן:

יט. בענין מליקת העוף עיין בדברינו בד"ת [מהדורא וביעאה אות ק"ג] עיי"ש באורך. והנה יש סמך גם כן לדברינו שם ממה שראינו כעת לרבינו הרא"ה בספר החינוך [מצוה קכ"ד] שנתן טעם לדבר על מה שציותה התוה"ק למלוק קרבן הבא מעופות יען שקדבנות כאלו באים מעני לכן בא הציור שימחר לעשותם ולא יתבטל ממלאכתו שיצטרך לחזור אחרי סכין ולראות שלא יהיה פגום עכל"ה ואם הטעם הוא כפשוטו להבין ללב האדם איך יתכן דבשביל שהוא קרבן עני שאין לו ליתן להכהן רק עוף קטן תוד או בן יונה (ששוה רק ד' פשיטי) וכדי שלא יצטרך להקן לשפל הדבה בעד גדבה קטנה הזאת על כן לא הצריכוהו לשחוט

תתקד דברי מהדורא שביעאה תורה

ולבקש ולברוק סכין כנ"ל רק למחד למלוך אותו ולצער הבעל חי באופן כזה ומה חטא הבע"ח ורק כרי שימחד הכהן אכילתו ולא יטריח גם בשחיטתו שלא בסכין פגום [שהוא כפי דברי הרא"ה בחינוך בכבודו ובעצמו [במצוה ת"ס] מצות שחיטה שלא בסכין פגום כרי למנוע צער בע"ח ועיין פמ"ג בפתחה להלכות שחיטה ובמק"א בדברינו בעה"י [בשער יששכר במאמרי פסח] הארכנו בזה] היתכן זרות ואכזריות ח"ו כזה בדרכי התוה"ק. ב) ועוד קשה דמה הקילו בזה להכהן במצות המליקה כנזכר הלא אמרו חז"ל [ובחים ס"ד] שהמליקה היא מעבודות קשות שבמקדש מה שאין כן השחיטה בסכין היה נקל לו הרבה יותר באומנתו. כמובן. אלא ודאי כדברינו בר"ת בארוכה שמה שלא הרגיש הבע"ח אז שום צער וגם לא היה עבודה כבידה וקשה כ"כ כיון שפשט ראשו מעצמו על צפרנו כנזכר עיי"ש (מלבר טעמים הנסתרים שיש לנותן התוה"ק יתברך שמו מה עמקו מחשבותיו לאין שיעור ולאין מספר כי לא יודע הכל ולא יחקר):

כ. ואנחנו נברך י"ק מעתה ועד עולם הללויה. [תהלים קט"ו י"ח] י"ל על פי הגודע הפירוש עה"כ [זכריה י"ד ט'] ביום ההוא יהי"ה ה' אחד היינו שלעתיד בביאת גואל צדק ב"ב יהיה שם הוי"ה במקום הו"ו גם כן יו"ד והיינו יהי"ה (ב"פ י"ק) ועל פי זה פי' הפיוט (לו' של פסח) שם יקרא ככתיבתו מחציו (הוא עתה רק י"ק) תתמלא תיבתו (כל התיבה היינו השם יהיה כמו חציו הלז היינו עוד הפעם י"ק) כגודע בסה"ק. וזהו י"ל ואנחנו (על ידי מעשינו צריכין אנחנו לעבוד בעבודה ותשובה שלימה לקרב הגאולה ב"ב שיהיה כן כנזכר) נברך (מלשון [כלאים פ"ז מ"א] המברך את הגפנים וכן [בערלה פ"א מ"ה] אילן שנעקר ובו בריכה היינו פירוש הפשוט עיי"ש שאותו הגפן או הבד ותחתו בארץ ומוציאו לצד אחר היינו רק עוד הפעם אותו גפן בעצמו וזהו לשון מברך"ך, ונברך"ך) י"ק (שיהיה ב"פ י"ק היינו י"ק עוד הפעם כלשון מברך"ך כנזכר וזהו יהיה רק לעתיד ב"ב. אבל) מעתה ועד עולם

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקה

(התיקון והגאולה שזהו נקרא יהי כבוד ה' לעול"ם כנודע ממדרש הנעלם שרק אז ישמח ה' במעשיו) הללוי"ה (נהלל רק י"ק פ"א כנוכר. כי יד על כס י"ק מלחמה לה' בעמלק שיהיה מחייתו בביאת גואל צדק ב"ב). ועיין בדברינו בעה"י בהגהות הירושלמי [עולה פ"א הלכה ד'] שם: [ועיין לקמן אות פ"ו]:

כא. עד שהביאותיו אל בית אמי ואל חדר הורתי [שה"ש ג'] עיין בערוגת הבושם (להה"ק מהר"מ אוסטראר זצ"ל) שפירש עד שהביאותיו אל בית אמי כי הוא עולה עם יעק"ב להיכל ק"ק עכל"ה וי"ל (בדרך אפשר) כי הוא רמוז בית אמי (אימא עילאה) כמ"ש שם ועולה עמה יעקב בבחינת חדר הורתה. ויעק"ב כנודע הוא הכלול מתלתא חס"ד די"ן רחמי"ם (אמ"ת) וזהו רמוז שפיר כי חדר"ר ר"ת חסד ד"ן ר'חמים רומז כנוכר:

כב. בש"ס ביצה [דף ל"ז ע"ב] א"ל רב כהנא ורב אסי לרב לאיסור מוקצה לא חששו לאיסור תחומין חששו. שתיק רב עכ"ל הגמרא ונראה על פי הנודע מהרמ"ע מפאנו ז"ל כי בכל מקום דאמרינן שתיק רב היינו ר' אבא שכתב הוזה"ק תלמיד רשב"י והיה צפון על זה בלבו טעם על פי סוד כפי שקיבל מרבו רשב"י ולא היה לו רשות לגלתו על כן רב שתיק (כיון שעל פי נגלה לא היה לו תירוץ וטעם ליישב דבריו) והדברים עתיקין וכתבנו מזה בעה"י בכמה מקומות וענינים בחיבורנו [ועיין שו"ת חות יאיר (סימן קנ"ב) ומ"ש עליו הגאון מהר"מ אויערבאך ז"ל מקאליש בסוף הקדמת אמרי בינה על או"ח בהג"ה עיי"ש וגם בזה כיונתי בעה"י לדעתו הגדולה בחי' ד"ת [מהדורא ד' אות קט"ז] בענין כד ניים רב ושכיב אמר להאי מילתא דוקא כד ניים ושכיב שאז יכול להשיג יותר בפנימיות כנודע מהאר"י ז"ל] וי"ל שפיר גם בזה לענין מוקצה בדעת רשב"י כיון שר"ש לא ס"ל מוקצה רק גרוגרת וצמוקים לבד כמבואר להלן [בדף מ'] בזה וכן בשבת [דף מ"ה ע"ב] ובשאר דוכתי

תתקן דברי מהדורא שביעאה תורה

והענין י"ל (בדרך אפשר) על פי מה שפירש"י [כסוף ביצה שם] דבגרוגרות וצמוקים הואיל והיו ראויין והוא דתאן בידים (היינו במזיד) [ועיין בדברינו כד"ת (מהדורא ג' אות א') עיי"ש] והענין ברמז כי לרשב"י בפנימיות אין דבר ריק היינו שאין נוחה כל דבר לתכליתו ח"ו ואין לך דבר שלא יבא לתיקון העתיד וכמ"ש בארוכה מרן הרמ"ע מפאנו ז"ל בעשרה מאמרות כנודע זולת הרשעים להכעיס שהם בכלל מורידין ולא מעלין ואלו נקראים מוקצה הואיל והיו ראויים ודתאן הם (א"ע) בידים כנ"ל ודומה לגרוגרות וצמוקים דבחינה כזה גם ר"ש מורה דהוי מוקצה אבל לא זולת והבן. על כן רב היה בקרבו ספון כדברי רבו רשב"י דאין מוקצה על כן כששאלוהו בתימה. לאיסור מוקצה לא חששו. היה בלבו באמת אין הכי נמי (כדברי ר"ש כנוצר) אלא כיון שעל פי נגלה לא נהגו ולא הכריעו ההלכה כן על כן שתיק רב. ואתי שפיר:

כג. בזוה"ק בראשית [כ"ה ע"א] וחמש מינין אינן בערב רב ואינן נ'פילים ג'בורים ע'נקים ר'פאים ע'מלקים עכל"ה עיי"ש עוד וי"ל כי אלו ר"ת (כסדרן) נג"ע ר"ע (ה' ישמרנו) על פי המבואר כמה פעמים בזוה"ק ובתיזוה"ק על אינן ע"ר ודחקין לישראל בגלותא ועליהם נאמר נג"ע צרעת וכו' כנודע שם וגם י"ל כי אינן חמש הג"ל ר"ת נ'גע ע'רב ר'ב כנוצר. ומבואר בתיזוה"ק [תכ"א דף נ"ח ע"ב] מאן דזכה איתהפך ליה נג"ע לענ"ג כיה"ר בחסדו ית"ש בב"א:

כד. עוד בזוה"ק בראשית [דף ל"ב ע"א] בתוספתא תנינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל בגין דתרין דרגין אינן מילה ופריעה זכור ושמור צדיק וצדק וכו' עכל"ה ובהגהות שם (וכ"כ בהגהות לעיל בזוה"ק דף י"ג) כ' פי' פריע"ה ביסו"ד ומיל"ה בכ"י היינו מלכות והוא תמוה לומר כן כיון שמקודם עושין המילה והיינו החיתוך ואח"כ הפריעה ואין שייך לומר שהמיל"ה במלכות קודם היסו"ד שהוא פריעה ע"כ נראה יותר לפרש דהיינו מיל"ה ביסו"ד ואח"כ הפריע"ה במלכו"ת

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקן

ואם כן הוא יש לתת תבלין לזה ברמז נכון. כי מיל"ה עושין החיתוך בסוד חרב פיפיות ובסוד פנח"ס (זה אליהו מלאך הברית) ויקח רמ"ח בידו על כן זהו המיל"ה בחינת יסו"ר אבר הדוכרא כנגד רמ"ח עשין שהם דוכרין על כן עולה במספר רמ"ח כנוכר. אמנם פריע"ה בגימטריא שס"ה שהוא כנגד הלאוין דנוקבא להיותן במדת מלכו"ת והבן:

כה. בש"ס נזיר [דף י ע"א] במתניתין אמר אמרה פרה זו הריני נזירה אם עומדת אני אומר הדלת הזה הריני נזירה אם נפתח אני וכו' ואמרינן בגמרא פרה מי מישתעיא, ומתצינן כגון שהיה פרה רבוצה לפניו ואמר כסבורה פרה זו אינה עומדת וכו' ועיי"ש בפירוש (המיוחס לדש"י) שמצינו מחשבה בלשון אמירה והתוספות נדחקו לפרש ולא שהפרה עצמה סבורה כן דהרי אין לה דעת רק בני אדם העוברים אצלה כסבורין כן שלא תעמוד וכו' עיי"ש והוא דחוק בפי' בפשיטות ובאמת לפי פידש"י הג"ל היינו "כסבור" והזכירה במתניתין בלשון "אמרה" עיי"ש ועדיין קשה וכי דעת יש לה להבהמה כנוכר. וכן במה דקאמר להלאה (במשנה זו) בסמוך אומר הדלת הזה כו' וכי ענין דעת יש לו לדלת שהוא גולמי כלי עץ לחשוב איזו דבר מה ואם מי שנדר בנזיר הוא שוטה כ"כ עד שלא ידע זה כי בהמה ובפרט הדלת כנוכר אין להם דעת לשאול ולחשוב מחשבות אם כן הרי זה בכלל שוטה ואין דעת בו ואין נדרו נדר ואין נזירתו נזיר. אולם י"ל (לחומר הנושא) למי שבקי בתהלכות ודיעות הימים הראשונים האלו כיון דקיי"ל [נדרים י ע"ב] סתם נזיר הרי זה חוטא שציער עצמו וכו' אלא שהיה זה למנהג ולחוק ובפרט אצל בעלי עצבות ודמיונות מובהלים. בדיעות מבובלים. למיניהם שונים. כי על ידי הנזירות יבואו לתכלית שלימותם [וזולת יחידי סגולה (אחד מני אלפי אלפים) כמו שמשון הגבור ודומה לו וחסידי עליון שהיו מהם על פי נבואה קבלת הנזירות וכנודע] ועכ"ו גורה התורה מפי עליון יתברך שמו כי חל הנזירות גם שיצא מפי אנשים בדיעות כאלו ואלו האנשים חשבו באמת בדמיונם וניחושם על האדם ועל הבהמה גם

תתקח דברי מהרורא שביעאה תורה

על הגולמי כלי עץ הדלתות והשלחנות (כאשר תראה לדוגמא גם קרוב לדורותינו מ"ש בזה הגאון בשו"ת טוטו"ר ומובא בדרכי תשובה [סימן קע"ט סק"ר] על המנחשים ברגלי השלחן ועיי"ש בעלי דמיונות שונות כאלו כנ"ל והבן: [ועיין בד"ת מהרורא ר' אות נ"ג נ"ד]:

כו. ענין הקרי"ש שהוא לטובת והעלאת הנשמות כמבואר בסוף ש"ע
יו"ד [סימן ת"כ] ובהאריז"ל בסידור בכונת קדיש יתום אחרי אין כאלקינו עיי"ש שהוא בסוד תחיי"ת המתי"ם. ויש להוסיף עוד תבלין על פי המבואר בע"ח (בשער דרשי הנקודות פ"א בריה מ"ב) וז"ל והנה תיקון המלכים שמת"ו היה על ידי ביאת הרוח שלהם והח"י אותם שהוא סוד היושר של הנקודים וכו' עכל"ה לעניננו. וגם נודע מכתבי האריז"ל כי הקדיש מתחיל יתגדל ויתקדש שמיא רבה ר"ת יוש"ר. וכיון שהוא בחינת יוש"ר הוא בע"כ ענין תחיית המתים לז' מלכין דמיתו ע"כ הוא שפיר תיקון להעלאת הנשמות ולהחיותן בסוד תחיית המתים כנזכר. יזכנו מיומים וביום השלישי נחי' לפניו בכ"י:

כז. ארשום ממה שאמרתי בעת אמירת לחיים להמסובים בסעודת חתונת בתי תחי' לאיושט"א עב"ג ה' שיחי' לאיושט"א במזל טוב לענין מה שנודגים בעת סעודת החתונה לומר מאמרות ותורות כל הרבנים המסובים ומוזמנים ולעומת זה אצל הצדיקים רבותינו ואבותינו זי"ע לא ראינו כן אלא שמחו ושימחו בכל מיני רקודין וברחנות ושמחות וזמירות שירות ותשבחות להש"י וכלי זמר מזמוסי חתן וכלה וסעודות משתה ושמחה בכל ז' ימי המשתה וגראה מקורן קדוש וטהור מדברי חז"ל בשבת [דף ס"ז ע"ב] מעשה ברע"ק שעשה משתה לבנו ועל כל כוס וכוס שהביא אמר חמרא חיי לפום רבנן חיי וחמרא לפום רבנן ולפום תלמידיהון [ומה שאמר בלשון כזה עיין פירוש הדברים לענ"ד בד"ת מהרורא ד' אות ל"ח] עיי"ש [ולכאורה לפי מנהג רבני אשכנז בחתונת בניהם היה לו לרע"ק (שהיה דורש על קרץ וקרץ תלי תלים ודברים שלא

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקט

נגלו למשה נגלו לרע"ק וחביריו כמבואר במד"ד [פ"ט ו'] לדרוש בר"ת לכל אחד מהנזמנים ומכובדים. אולם באמת לא עשה כן א' כי כ"ד אלף תלמידים היו לו לרע"ק ומלבד חביריו הגדולים התנאים ותלמידיהם ובדאי היה מזמין את כולם ואם היה מכבד לכל אחד ואחד לומר תורה עכ"פ ה' מינוסע"ן לכל אחד ואחד אז היה מגיע שיאריכו ימי המשתה ב' וג' שנים ויותר (בנכיון שעות השינה ותפלה ואכילה וכיוצא) ולא מצינו כן בש"ס כתובות ובטוש"ע אעה"ז [סימן ס"ב] רק עד יב"ח שלאחר הנשואין [ועכשיו אין אומרים שהשמחה במעונו רק עד ז' ימי המשתה משום שעדבה כל שמחה כמבואר שם באהע"ז] ב' עוד טעם על פי מה שכתבנו בר"ת [מה"ק אות א'] דעל ידי שאומרים ר"ת אז נראה שמחזיקים את התתן לע"ה ח"ו עד שצדיכים על ידי זה לומר ר"ת כדי שיהיה על ידי זה סעודת מצוה עיי"ש. ג' עוד טעם שלא מצינו שאמרו ר"ת. ררע"ק לשיטתו כרמצינו בכריתות [דף ט"ו ע"א] במתניתין דרע"ק שאל הלכה את ר' גמליאל ור' יהושע באיטלים של עימאם שהלכו ליקח בהמה למשתת בנו של ר' גמליאל ועיי"ש בתוס' וגם בדברינו בר"ת [מהדורא ד' אות י"ב] שלמדנו מזה דרך הצדיקים זי"ע כשמשיאים בנש"ק אז לא לבר המחותן בעצמו מטריח את עצמו רק גם חבריו כמו ר' יהושע שם גם לטפל לקנות בהמה וכיוצא דברים עולמיים וגשמיים ורע"ק לא יוכל למצאם אז רק באיטלים עיי"ש [בר"ת] וע"כ לא אמרו ר"ת כיון שלמד מהם ששמחת חתן וכלה גדול יותר מד"ת רק שתו ושמתו ועל כל כוס וכוס אמרו חיי וחמדא וכו' ורוב ברכות בזמן חרדה ועת רצון ושמחה. ד' אמדינן שם בכתובות [דף י"ז ע"א] מבטלין ת"ת להכנסת כלה הרי דהכנסת כלה ושמחתה גדול יותר מת"ת. ה' מצינו בזה"ק [פרשת בלק] בינוקא שראה להחכמים שבטלו זמן ק"ש והתנצלו שהיו על ידי מזמוטי חתן וכלה משמע שזהו גדול יותר.

ו' עוד י"ל (בדרך צחות קצת) על פי דברי הש"ס בפ"ב דתגיגה [דף י"ד ע"ב] שעסקו במעשה מרכבה שהיו מלה"ש מתקבצים כמזמוטי חתן

תתקי דברי מהדורא שביעאה תורה

וכלה ואין לך גדול בחלק התורה ממעשה מרכבה כדאמרינן בסוכה נדף כ"ח ע"א] ועוד בכמה דוכתי דבר גדול מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא ועכ"ז אמרינן כמזמוסי חתן וכלה (בכ"ף הדמיון) משמע רמזמוסי חתן וכלה גדול מזה עד שהוצרכו להדמות להם וגם זהו ספק אם כ"ף הדמיון דומה ממש. ואמרתי עוד בזה (בצחות קצת) מהש"ס ברכות נדף ר' ע"ב] כל הנהגה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות וכו' על פי דברי המתניתין באבות [פ"ד] כל הנהגה מד"ת וכו' היינו כשאומרים הרבנים הקרואים לחתונות תורות ואגדות וכל אחד רוצה להראות כחו וגבורתו וכו'. אמנם להתתן לפי דברינו בזה (לעיל באופן ב) עפ"ד הד"ת [מה"ק אות א'] לא יכבדוהו ולא ישמחוהו בכל מה שירבו יותר בד"ת משמע שצריכין לעשות הארוחה סעודת מצוה הגדולה בשביל שהחתן אינו ת"ח (כמובא שם מד' המג"א הלכות חנוכה) וז"ש כל הנהגה (מד"ת שלו שאומר כנ"ל) מסעודת חתן ואינו משמחו (להחתן בזה כי אדרבא מראה בזה שאין החתן ת"ח אם כן לא יכבדוהו בזה ונראה שיצטרך לדברי תורתו, בעת סעודתו. כנ"ל) עובר בחמשה קולות של שמחת החתנים וזהו שמסיים שאם משמחו זוכה לתור"ה וכו' (ועיי"ש במהרש"א מהו שייכות התור"ה לכאן) ולפי דברינו היינו כשמקיימים בזה שישמחוהו ואת כל המסובים בלי אמירת ד"ת של הקרואים נראה שזה בעצמו תור"ה וסעודת מצוה בנשואי ת"ח בעה"י ולבת ת"ח וכמובן. השם יתברך יעזרנו למען שמו ותורתו בשמחת עולם על ראשינו. בביאת גואלנו ב"ב:

כת. ואדכרן מילתא בש"ס סוכה [כ"ח ע"א שם] שמונים תלמידים וכו' גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולם ר' יוחנן בן זכאי אמרו עליו על ריב"ז שלא הניח וכו', דבר גדול ודבר קטן, דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן הויות דאביי ורבא, וכו' כו' אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל שכל עוף הפורח עליו (בעסקו בתורה) מיד נשרף עיי"ש ויפלא לכאורה מה זה ההפרש והענין מגדול שבכולם

דברי מהרורא שביעאה תורה תתקיא

להקטן שבכולם ריב"ז שלא הניח דבר גדול וכו' וכל מדרגותיו שם וזהו הקטן שבכולם והיש לך גדול מזה אולם המעלה של יונתן בן עוזיאל שהוא נחשב על ידי זה גדול שבכולם י"ל (בדרך אפשר ואם שגיתי והוא רחום יכפר) על פי דברי הכתוב [אויב ה' ד'] ובני רש"ף יגביהו עו"ף (דהיינו השדים ומזיקים ד"ל) והנה כל התורות והתפלה וכל העבודות להשם יתברך אם אין בטוחים שהחיצונים המזיקים לא יחטפוהו אז כל גיעתו לריק ח"ו אמנם יונתן בן עוזיאל מדרגה גדולה זו היתה לו (ברום מעלת נשמתו) שכל עו"ף הפורח עליו (היינו המזיקים כנ"ל החוצצים ח"ו בינינו לבין אבינו שבשמים ממעל) מיד נשרף (וממילא כל תורתו ותפלתו ומצותיו עלו מיד למרום וזהו מעלה גדולה ונמרצה לתכלית הנרצה ע"כ שפיר נקרא גדול שבכולם על ידי מעלה הזאת) כנזכר [ועיין לקמן בזה

אות נ"א]:

כט. בזוה"ק פרשת בראשית [דף ל"ד ע"א] [תנינן] כתיב ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד. הנה יפלא על לשון "כתיב" דהא באמת אינו פסוק כזה וכמו שעורר כבר בסידור עם עין תפלה שהוא מורכב מהכתוב (מקאפיטל כ"ז) ה' מלך תגל הארץ וה' ימלוך לעולם ועד (הוא מפרשת השירה בבשלח) אבל שיהיה זה פסוק שלם לא נמצא עכ"ד אך באמת מצינו כמו כן בדברי חז"ל כמה פעמים שעירבו פסוקים לדרשא וכמ"ש התוס' במגילה [דף ג' ע"א] על מיד וילן שם יהושע בתוך העמק שפסוק כזה לא נמצא וכמו בעדכין [דף ל"ב ע"א] ונתן הכסף וקם לו ועיין תוס' שבת [דף קכ"ח ע"א] ומנחות [דף מ"ד ע"א] וכן בעירובין [דף ט"ז ע"ב] וכן כמה פעמים בש"ס ובזוה"ק דרבנן לא הו' דייקו כ"כ בלישני דקרא. וכן זה בזוה"ק יתיישב כמו שארי מקומות. וראיתי בסידור של אאמו"ר הק' זי"ע עם עין תפלה שהערה אאמו"ר (בגליון ה' מלך וגו' שם) עיין ש"ס ב"ק [דף פ"א ע"ב] דאמרינן עליו הכתוב אומר מהיות טוב וגו' אף על פי שאין זה פסוק רק משום שכתוב בכה"ג בקרא עיי"ש עכל"ה:

תתקיב דברי מהדורא שביעאה תורה

ל. בש"ס פסחים [דף מ"ט ע"ב] ע"ה מותר לקורעו כרג א"ר שמואל
בר יצחק ומגבו. ושמעתי מזקני ת"ח שראו גמ' שלמד
בה זקניי הק' בעל בני יששכר זי"ע והיה כתוב על הגליון ומגבו.
משום שאסור להסתכל בצלם אדם רשע עכל"ה כפי ששמעתי. ועל פי
זה אמרתי פירוש הרבדים (אם כי יש לפרש טובא גניז בגוייהו עכ"פ)
בפשטות כי באמת מיירי זה בארם רשע ורודצח שהוא בכלל הבא להרגך
השכם להודגו (וכמ"ש התוס' שם בר"ה ויש אומדים אף אין מכריזין וכו')
שעל כן מותר גם בשבת ויהב"פ. עיי"ש). והך דאסור להסתכל בצלם
אדם רשע הוא בש"ס מגילה [דף כ"ח ע"א] והטעם נודע משום דפועל על
ידי הסתכלות בצלם הרשע ענין רע בנפשו כאשר גדול כח הראי'
והסתכלות כנודע מענין עוף הראה שמולדת בצים על ידי ראייתו ואכמ"ל
והוא חוזר בראייתו גם לנפשו לרעה ח"ו על כן צריכין להשמר בטרם
יהרגו להרשע (ע"ה) שאז צלם דמות תבניתו קיים וגם לאחר שיקרענו
ויהרגוהו אם יסתכל בפניו ואם אמרו [בהוריות י"ג ע"ב] המסתכל בפני המת
קשה ללימוד מכל שכן בפני המת רשע שבודאי שודה טומאה רבה ר"ל
וע"כ צ"ל דוקא מגבו כנזכר. ב) וגם י"ל הטעם פן כשיסתכל בפניו
ויעשה ההרוג לפניו פני רחמנות ופן ירחם עליו ויניחנו וכשיניחנו אז
יבא הוא להרגו וכן נודע בשם גאון אחר ז"ל עה"כ [אסתר ר' י"ג] אם
מזרע היהודים מרדכי היינו אשר הוא מזרע שאול המלך שנאמר [ש"א
ט"ו ט'] ויחמול שאול וגו' ע"כ כן תעשה כאשר החילות (היינו זקנך אגג)
לנפול (לפני שאול ובחמלתו על אגג נולד אויב ומהו בא המן הרשע ע"כ
גם אתה) נפול תפול לפניו. עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו
ויבהילו להביא את המן (והופר עצתם הרע) והרבדים עתיקין ע"כ הזהירו
בוה רק לקרעו מגבו ושלא להסתכל בפניו פן ירחמו עליו כנזכר והנה
המה משורש עמלק כל הרשעים ע"ד בימינו בין היהודים בין הנכרים.
הש"י יעקוד אותם לגמרי ב"ב:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקיג

לא. בש"ס כתובות [דף ס"ז ע"ב] אמרו עליו על הילל הזקן שלקח לעני בן טובים אחד סוס לרכוב עליו ועבד לדרך לפניו.

פ"א לא מצא עבד לדרך לפניו ורץ לפניו ג' מילין עכ"ל הגמ'. וכל עובד ישתומם ויתפלא וכי זהו די מחסורו אשר יחסר לו הצטרכותו לגאווה גדולה כזו שירץ עבד לפניו ובפרט מדה רעה כזו בגאווה שחץ אשר הילל הזקן ירץ לפניו כמו עבד לצעוק הבו יקר וכו' והוא ישב על הקרון או על סוסו כמו מלך ושד וכי איש כזה בכלל עושה מעשה עמך הוא בחציפות גדולה כזו וגם למה לו זה ועל זה תשבתי לומר כי אולי היה זה בימיהם כמו בנש"ק בימינו משפחת רמים גדולים וצדיקים (אם כי הוא בעצמו אינו ת"ח כ"כ וכמו שנראה גם זה מלשון הגמ' עני בן טובים משמע שהוא בעצמו אינו כלום) כי אם יכבדוהו ויחזקוהו לאדם חשוב מפני יחוסו או ינהגו בני אדם בדרך כבוד לפרנסתו ע"כ היה זה די מחסורו כדי שיחזקוהו ויפרנסוהו כנ"ל אולם עדיין קשה הלא על ידי זה יהיה אדרבא לבז מפני גאותו וישנאוהו עוד בני אדם כשיראו שמניח את הנשיא בישדאל הילל הזקן בתוך עבד לדרך לפניו ג' פרסאות והוא יושב במרכבתו כמלך בגדוד. ואולי היה האי מעשה אשר רץ הילל לפניו עוד טרם היה הילל לנשיא ולא היה מפורסם עדיין כ"כ ע"כ לא הכירו אם רץ הילל לפניו או אחד כיון שעכ"פ ראוהו בכבודו עבד רץ לפניו כנ"ל. ועדיין צ"ע:

לב. צריבין להבין על כל פנים במקצת מה הפסקינן ולמדו חז"ל

[בשבת קלי"ב ע"א] ביום השמיני ימול ביום אפילו בשבת

כי מילה בזמנה ליום ח' דחתה שבת, הגם שהוא גזו"כ ואין לחקור אחריו טעמיה רקרא עם כל זה אם יש לדרוש ובפרט להבין עכ"פ ברמז ופנימיות קצת או בודאי מה טוב. כי באמת לכאורה קשה דאם באמת גדולה מילה שהוא דחתה את השבת מרוע לא תדחה רק ביום השמיני בלבד וגם כשהיה אנוס או התינוק חולה והגיע יום הח' להבראותו בשבת וקי"ל [נשם קל"ז ע"א] יום הבראותו כיום הולדו. או שהיה בכאב מועט ונתרפא ביום השבת

תתקיד דברי מהדורא שביעאה תורה

אף על פי כן לא ימלוהו בשבת כלל אם כי לא היה אפשר מקודם וכיוצא, אלא ודאי דתלוי דק ביום השמיני דייקא. וי"ל הרמז על פי דברי התיזוה"ק [חיקק כ"ג. דף ס"ט ע"א] ח' דאינון תמנין יומין ועיי"ש בבאר לחי ראי דחביבה מצות מילה כ"כ ושהוא ביום השמיני כנגד מלך הד"ר עיי"ש ובבאר לחי ראי שם ובעה"י בדברינו באות שלום [ס"י רס"ד סק"ו] [ברך רע"א ע"א מהגרפס] ולפי זה יובן קצת כיון דשבת בכללותה היא שביתתה מדה השביעית שהוא תחת ז' ימי הבנין כנודע מה שאין כן מלך הדר מלך הח' גדול יותר מהם ע"כ שבה מילה אבל רק ביום הח' דייקא שהא בסוד מלך השמיני הדר ח' כנוכר. כן י"ל בדרך אפשר:

לג. לשלמה. אלקים משפטיך למלך תן וצדקתך לבן מלך. [תהלים ע"ב] מה שהתפלל דוד המלך על בנו שלמה המלך וי"ל שהתפלל דוד מלכנו באהבת אב לבנו אשר לוקח על עצמו היסורים שלא יבואו על בניו ובפרט הקדושים כאלו והמלך החסיד ובעד שלמה בנו אשר ממנו צ"ל מלכות בית דוד משיח צדקינו ב"ב (כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות ריש פרק חלק) וז"ש לשלמה. אלקים משפטיך (הגבורות מבחינת אלקי"ם וגם משפטי"ך משפט העונש בעד חטאיו) למלך (היינו דוד בעצמו קרא את עצמו מלך ולא בן מלך כי לא היה בן מלך רק בן ישי הצדיק) תן (שקיבל המשפט ויסורים [אולי מגיעים לו] על עצמו ולא להיות יסורים לבנו מבחינת פוקד עון אבות על בנים וגו') וצדקת"ך (היינו הזכות אבות שזהו שכר מעשים טובים וצדקות וחסידות שעשה דוד ביקש שיתן לבנו. וקרא השכר הזה בלשון צדק"ה מאת השם יתברך כי אם יצדק אדם מה יתן לך וכלום יש לו אצל בוראו דק בתורת חסד וצדקה וכמ"ש [תהלים ס"ב י"ג] ולך ה' חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו גם השכר הוא רק בתורת צדקה כנודע. וזה תתן) לבן מלך (היינו שלמה בנו שהוא מלך בן מלך) כנוכר:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקטו

לד. עיין בסידור בכונת הקידוש ליל שבת בחי' אד"ם היינו שהאדם המקדש בחי' ז"א ויניחנו כנגד החזה ששם עומד המלכות מעש"ה וכו' וכ"כ כי כל דיבור"ר הוא מקיף וכו' והיינו אמירת הקידוש בדיבור"ר והנה כל ענין הוא נמשך מחשב"ה רבו"ר ומעש"ה [ונכתבנו מזה בשער יששכר (מאמר יום הקדוש) עה"כ [שמות ל'] מד"ם חסאת הכפורים כי ר"ת מד"ם מ'חשבה ר'בור מ'עשה וזה צדיכין לתקן ביוהכ"פ ואכ"מ להאריך] וצדיכין להבין למה לא חשב כאן מהו הבחינה מחשבה ולכאורה היה נראה לומר דהיינו הכונות שכתב בזה הם שצריך לכיין במחשבה אך צ"ע במ"ש בפע"ח ובסידור בכונת הו"ר כשמקיפין עם הלולב בהושענות וכן הוא בשעה"כ הכונה בבחי' אד"ם דבו"ר מעש"ה כי הדיבור"ר אות ר' מאדם הוא שיאמד פזמוני הושענות ואות מ' מאד"ם הוא ר"ת מ'עשה והוא הולכת הלולב בידו בעת ההקפות ואות א' (מאד"ם) הוא אד"ם היינו האדם עצמו המקיף עם הלולב עיי"ש והוא קשה קצת להבין כיון דהאדם עצמו הוא כולל הר"ת מהגי תלת הנ"ל ואיך יחשבוהו בפרט א' שהוא המוליך את הלולב בעת ההקפות. ועוד הלא זהו המעש"ה מאות מ' שהוא הולכת הלולב כנזכר והיינו הך ואיך קחשיב להו בתרתי באות א' ובאות מ' של אד"ם כנזכר. ולולא דמסתפינא. הוי אמינא. בפשטות על פי דברי חכז"ל בשבועות [דף כ"ו ע"א] עה"כ [וקרא ה' ר'] האד"ם בשבועה פרט לאנוס היכי דמי כדרב כהנא ור' אסי וכו' מר אמר שבועתא וכו' לבך אנסך היינו שטעה במחשבתו וקסבר שכן הוא. עיי"ש בפירש"י. ואם כן י"ל רומז באד"ם (הידוע) שצ"ל בכל מחשבת"ו ודעתו באמת (פרט לאנוס) חולת זה לא נקרא אד"ם כנזכר. ואם כן האד"ם רומז למחשב"ה והיינו הכונ"ה כמ"ש לענין הכונה בקידוש כנ"ל והרבו"ר והמעש"ה מבואר שם כנ"ל והרי זה מחשב"ה רבו"ר ומעש"ה כן י"ל בדרך אפשר. וה' הטוב יכפר בעדי:

לה. בב"ב [דף ע"ג ע"א] בהתחלת עניני רבב"ח פירש הרשב"ם בר"ה אמר רבה אשתעי לי וכו' כל הני עובדי דקא חשיב משום

תתקטז דברי מהדורא שביעאה תורה

מה רבו מעשיך ומהן להודיע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבוא וכו' עכ"ל ויפלא כל עובר האיך מפרש שזו כולו כפשוטו בדברים רבים של גזמות ודבב"ח אשר המה בלתי מציאות כפשוטו בעולם הזה אשר על כן בו תפשו כל ראשי הגבורים המה אנשי השם מעולם בחיבוריהם לפרש דברי חכמים וחיזותם בזה בכל אופני הפרד"ס כל אחד לדרכו בקורש. ובשלמא מ"ש הרשב"ם ז"ל להודיע מתן שכרן של צדיקים לעת"ל יתכן כי לעת"ל יהיה הרבה דברים הגבה למעלה מן הטבע ע"כ יתכנו כל אלו הרברים גם כפשוטן אבל לפרש והכונה משום מה רבו מעשיך ה' עתה בעולם הזה הטבעי הוא תמוה. ועיין בדברינו בר"ת [מהדורא קמא אות צ"ז] בענין מאמרי דבב"ח בזה. אולם י"ל רכונה נסתרה היה לו להרשב"ם בדברים בכל הקרא שכתוב בזה מה רבו מעשי"ך ה' (היינו אפילו ראמרו ליה חכו"ל מעשיות טבעיות בעולם עשי"י הדין. אבל באמת) כולם בחכמ"ה עשי"ת (בחכמ"ה עליונה ונפלאה נאמרו. משתעי מילין רחכמת"א להלביש הדברים בבחי' עשי"י בעולם הזה משל ומליצה) מלאה האר"ץ (גם בחינת ארץ של מטה) קניניך [ועיין באגרא דפרקא מ"ש על דברי חז"ל [ברכות כ"ט ע"ב] כשאתה יוצא לדרך המלך בקונ"ך וצא] והיינו בכונת הרברים לעומקן בחכמה באצילות והלבישוהו כן במילי דעשי"י כנזכר:

לו. דוד מלכנו אמר (באשר תמימי דרך) לולי תורתך שעשועי אז אברתי בעניי ומעולם לא שמעתי שהיה דוד המלך עני כלל גם בעודו בצאן אביו כמ"ש [תהלים ע"ח ע'] ויקחה ממכלאות צאן גם כן לא מצינו שהיה עני וחסר לחם וכמ"ש [דברים י"ג] עשתרות צאנך [חולין פ"ד ע"ב] שמעשרות את בעליהן וגם שהיה הצאן של ישי אביו [ועיין ירושלמי ב"מ נ"א הלכה ד'] עה"כ [נ"ה א' כ"ב י"ד] והנה בעניי הכינותי שאמר דוד המלך] אלא ודאי הכונה פשוטה כמו שאנו רואים שאם אחד יש לו עגמת נפש ויטורים ר"ל מכמה צדדים ועל ידי זה נחלש דעתו למאוד עד שהוא לפעמים כצאן הנאבר ותועה וכיון שהוא

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקי

בנפילת המוחין מחמת צערו ויגונו על כן הוא מסוכן ח"ו שלא יפול ויאבר לגמרי ממרתו ומדרגתו וז"ש לולי תורתך שעשועי (שעל ידי זה באים לבחינת גדלות המוחין) אז אברתי בעניי (עד למטה בבחינת אין עני אלא בדעת. ואין השכינה שורה מתוך עצבות ר"ל והיינו שיכולין ח"ו ליאבר לגמרי מפני הג"ל) ועל כן התורה שעשועי ובשורשו בבחינת בראשית (ת"י בחוכמת"א) ועל ידי התורה כנ"ל באים לשמחה ובטחון וכט"ס: [ועיין ד"ת ח"ו אות צ"א]:

לז. בילקוט שמעוני [איכה תתקצ"ן] אוי להם לזקנים שבזקנותם חרב ביתם עכל"ה וי"ל רקאי (תכז"ל ברוח קדשם עד סוף יומיא אלין) אשר אנו רואין בע"ב יד"א ובני תורה אשר יגדלו עוד את בניהם לת"ת. אם לא כמותם. אבל עכ"פ בגדר ברכי התורה, אך זהו החסרון כי אינם עומדים במסירות נפש בכח גרול שבניהם לא יטו כלל מדרכיהם רק שותקים כשבניהם יעשו נחית ורגא מדרכי אבותם (ובסכלותם יאמרו כי המה הולכים קדימה קצת לפי רוח העת) אם כי לא פרשו מדרכי התורה רק בנטייתם קצת מדרכי אבותם על ידי זה בניהם אשר יולדו היינו בני בניהם של הזקן כבר נראו בעליל נתגלה קלונם ח"ו כי פרשו מדרכי התורה באיסורים ממש (וכמ"ש מזה כבר בכמה דוכתי וגם בחי' חיים ושלום עה"ת בפרשת תולדות על דברי המד"ר שם הה"ר עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנים אבותם) ח"ש הילקוט אוי להם לזקני"ם (היינו ת"ת נקראו כן נקדישין ל"ב ע"א) וגם זקנים שיש להם כבר בני בנים שנתגדלו. אבל באופן הנזכר) שבזקנותם (באותם בני בניהם כנזכר) חרב ביתם (של תורה ויד"א). ה' ישמרנו ויצילנו. ויאיר עינינו ב"ב. בכ"י:

לת. אם אין קמח אין תורה. אם אין תורה אין קמח. [אבות פ"ג י"ן] י"ל על פי מה שכתבו בעלי המחקר [עיין נשמת חיים מאמר ג' פ"א] כי שלשה המה מסיבי צעד התו"ש והקבל"ה והמופ"ת וכמו

תתקיה דברי מהדורא שביעאה תורה

שביארו בספריהם וזהו י"ל אם אין קמח (קמ"ח ר"ת ק'בלה מ'זפת ח'וש) אין תורה (אין יכולים להשיג התורה בחושיו על פי הקבלה מאבותיו והמופתי"ם אשר הראה לנו השם יתברך) ואם אין תורה אין קמ"ח (אין יודעים מה שקבלנו בחוש מקבלה ומופתים ר"ת כנ"ל). דשמתי למזכרת ברמז:

לט. אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן וכו' כיבוד אב ואם וגמ"ח והבאת שלום בין אדם לחבירו (י"ג, ובין איש לאשתו) ותלמוד תורה כנגד כולם. [פאה פ"א מ"א] י"ל (בדרך צחות. אמנם הוא האמת) כי אלו המצות הנזכרות כיבוד או"א שהמצוה מלביש ומנעיל מאכיל ומשקה מכניס ומוציא וצריך בכ"ע להטפל יום ולילה והוא גורם הרבה ביטול ת"ת וכן גמ"ח וכן הבאת שלום בין אדם לחבירו שצריכים בע"כ לעסוק הרבה לדבר עם כל אחד ואחד עד שמביא לידי שלום באיזה אופן שימצא (כולי האי ואולי). אמנם כבר הכריע בזה הגאון חכ"צ ז"ל בתשובה (על פי דברי הש"ס מ"ק דף ט' ע"א) עה"כ [משלי ד' כ"ח] פלס מעגל רגליך כי במצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים צריכין בע"כ לבטל ת"ת וז"ש אחרי כל אלו המצות ותלמוד תורה (מי שרוצה רק לישב וללמוד) וכראיתא במדרש נ'במות ק"ט ע"ב מי שיש לו רק תורה אפילו תורה אין לו] אז הוא "כנגד" כולם (כל אלו המצוות אם יושבים בחרדו ועוסקים רק בת"ת הוא "כנגד" להם שאין יכולים לקיימם כנ"ל) ע"כ צדיכין צדיכין לפלס מעגליו כשמחוייבין לבטל ת"ת כנזכר:

ובן הוא הסמיכות לזה המתניתין סוף ברכות עה"כ [תהלים קי"ט] עת לעשות לה' הפרו תורתך ד' נתן אומר הפרו תורתך משום עת לעשות לה' וכבר עמד התניו"ס שם דמה חילוק הוא בין ר' נתן לת"ק בזה וכתב דבאמת לא פליגי וכן הוא בבכורים וכו' עיי"ש ואם כי כן מצינו גם במתניתין מקראות [פ"ז משנה ג'] ר' יוסי אומר מי הצבע פוסלת אותו וכו' דבאמת לא פליגי עם ת"ק עיי"ש בתניו"ס. מ"מ היכא דאיכא

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקט

למידרש דרשינן. וי"ל דר' נתן אשמעינן שפיר כיון דלת"ק י"ל דהיכא שהמעשה עת לעשות לה' היינו רגמ"ח או הבאת שלום כנ"ל שהוא המצוה וכולי האי ואולי אם יועיל הרי זה ספק והביטול תורה בזמן שהוא ודאי אז לא יבטל הת"ת בשביל הספק אם יפעול כנ"ל ע"ז קאמר ר' נתן דהפרו תורתך יעשה ודאי לבטל כנ"ל בשביל עת לעשות לה' הגם שהוא ספק אם יפעול, עכ"פ זאת הוא המצוה עת לעשות לה' היינו לעשות ולהשתרל עכ"פ ובשביל זה הספק מחוייב לע"ע מקודם לבטל התלמוד התורה או בשביל עת לעשות לה' כנוכר:

מ. בש"ס סוטה (דף ל"ג ע"א) ברש"י בר"ה שאני בת קול, אותה מדה הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מפני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות פעמים לזה פעמים לזה עכ"ל רש"י וז"ל. ונראה בעליל שכונתו לנסתרות על פי המפורש בתירוזה"ק [חיקת ל' דף ע"ד ע"ב] כי שכינתא תתאה מלכו"ת נקראת ב"ת קו"ל עיי"ש וז"ש רש"י בלשונו הקודש על בת קול אותה מד"ה (היינו מד"ת מלכו"ת הידועה) הממונה על כך יודעת בשבעים לשונות מפני שעשויה להשמיע והיא משתלחת לכל הלשונות (היינו עדה"כ שאמר דוד מלכנו [תהלים פ"ט נ"א] שאני בחיקי [מדת מלכו"ת] כל רבים עמים וגו' היינו שבעים לשון של ע' אומות אשר הוא גלות השכינה תתאה [כביכול] בינותם וישראל הם מפורד ומפורד ביניהם ומ"ש "לכל הלשונות" עיין מ"ש בקדושת לוי [פרשת דברים] עה"כ באר היטב שפירש"י בשבעים לשון עיי"ש) פעמים לזה פעמים לזה (היינו לכל המדינות בלשונותם) כנוכר וז"ש למקום שהיא משתלח"ת המדה הזאת היינו השכינה הק' כביכול ובפשעיתם שלח"ה אמכם [ישעיה נ' א'] גלו לאדום שכינה עמהם גלו לעילם שכינה עמהם [ספרי מסעי ל"ה ל"ד] היינו משתלחת בכמה גליות לכמה מדינות כנוכר:

תתק דברי מהדורא שביעאה תורה

מא. נשאלתי ממופלג אחד על מה דאמרינן בברכות [דף ל"ג ע"ב] הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים והלא אמדינן בסוכה [דף נ"ב ע"ב] יצרו של אדם מתגבר ומבקש להמיתו (היינו להתסיאו) ואלמלא הקב"ה שעזר לו לא יוכל לו והני מילי נראים כסיתרא"י. והשבתי לו בפשיטות דבאמת הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים וצריך האדם להתחיל בבחינת פתחו לי פתח כחורו של סדקית (הנאמר במ"ר שה"ש עה"כ פתחו לי וגו') כיון שאנחנו בני בחירה אמנם כיון שהאדם נתרום ועלה קצת במעלת יראת ה' אז יצרו גדול ממנו (לעומת זה) ושפיר מובן הסמיכות שם בסוכה [דף נ"ב] כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו ועל זה קאמר דאלמלא הקב"ה עזרו לא יוכל לו דאז כשהגדיל קצת ב"ש אז יצרו מתגבר ואז צריך לסייעתא דשמיא ולרחמים יותר (מפני קנאת הס"א) ואז אלמלא הקב"ה עזרו לא יוכל לו כן יעזרנו הש"י על דבר כבוד שמו בכ"ע וב"ב בכ"י: הג"ה. אכן לפי מה שכתבו התוספות בכתובות [דף ל' ע"א] בר"ה הכל בידי שמים וכו' בסוף הדיבור עיי"ש מתורץ ולא קשה מידי:

מב. בש"ס גיטין [דף ו' ע"ב] שלח ליה רבי אביתר לרב חסדא גיטין הבאים משם לכאן א"צ לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכו', אר"י מאן לימא לן דר' אביתר בר סמכא הוא וכו' ות' אח"כ בגמ' הא ר' אביתר הוא דאסכים מריה על ידיה דכתיב [שופטים י"ט] ותזנה עליו פילגשו ר' אביתר אמר וכו' ואשכחיה ר' אביתר לאלהו א"ל מה קעביר הקב"ה א"ל עסיק בפילגש בגבעה ומה קאמר א"ל אביתר בני כך אומד וכו' עיי"ש ולכאורה קשה למה צריך האריכות הזה דר' אביתר בר סמכא הוא כיון דהיה לו גילוי אליהו ממילא נדע כי בר סמכא ואיש קדוש הוא והוול"ל בקיצור דהלא נודע דשאל שאלות מפי אליהו ואשכחיה והיה רגיל אצלו וי"ל בפשיטות כיון דעדיפא מיניה מתרץ שהגיד אליהו שהקב"ה בעצמו אמר שמועה מפיו אביתר בני כך אומר על כן האריך להציע כל העובדא וזה פשוט:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקא

מג. (שייך) למאמד נוסח התפלה) בתפלת שבת ויו"ט. ושמחנו"ו
בישועתך ויש נוסחא ושמח נפשנ"ו בישועתך ויש
משנים בין שבת ויו"ט ובשבת אומרי"ם ושמח נפשנו ונראה (אולי) טעמם
כי ס"ל דשבת אינו זמן שמחת הגוף רק ביו"ט כד' התב"ש כנודע (וכבר
הוכחנו בעה"י מרבדי הספרי [פרשת בהעלתך] כי גם בשבת זמן שמחה ועיין
דברינו בחמשה מאמדות מאמר תורת שבת [פרשת בהעלתך]. ועוד בכמה
דוכתי. ואכמ"ל) על כן אומדים בשבת ושמח נפשנו שהוא שמחת הנפש
בלבד מה שאין כן ביו"ט שהוא זמן שמחת הגוף גם כן על כן אומדים
ושמחנו (סתם). אולם נ"ל כמנהג ונוסח אבותינו הקדושים זי"ע לומר
ושמחנו גם בשבת בלי שינוי בין שבת ויו"ט (מסעם הספרי פ' בהעלתך
הנ"ל. ועוד) מסעם הנודע מזוה"ק [ח"א קס"ט ע"א] האי דמאן דצלי צלותא
צדיך לפרשא כרקא יאות ואם יאמר ושמח נפשנ"ו היה מקום לומר שמחת
הנפש בלבד גם אם מלחץ ועוני ודוחק עיניו מזהירות בתורה ויד"א כל
חפצין לא ישוו בה. ובאמת צריכין גם להרחבת הדעת וטובת עולם הזה
ובחמר"א (חומד) טבא דבי תחדי נפשא ע"כ י"ל ושמחנו"ו שהוא לשון
כולל (סתם) כל הישועות ושמחות בין ברוחניות בין בגשמיות וכמובן:

מד. א"י ע"ר שאמרו חז"ל בתנרבי"א [א"ר פכ"ז] אין ישע אלא ימות
המשי"ח וזהו שאנו מבקשים ושמחנו בישועת"ך (בביאת
גואל צדק. וא"ת הרי פסק הרמב"ם כהך מ"ד דאין הגאולה הלזו ב"ב
אלא בתשובה ע"ז נבקש) וסדר לבנו לעבדך באמת (מעתה ועד עולם
שנעשה תשובה שלימה) אולם באמת הגאולה בעולמות העליונים כבר
באה בע"כ בכמה עולמות ועל זה נאמר (תהלים קי"א ט') פדות שלח
(שנשלח כבר הפדות לעמו. אך עדיין לא הגיע לעולם הזה בעשיי'
שבעשיי'). אך כשנאמר ושמ"ח נפשנ"ו בישועת"ך היינו בגאול"ה כדברי
התנרבי"א י"ל רק גאולת הנפ"ש (הגם כי הוא סיבה לגאולה הכוללת על
ידי התשובה כנוכר מ"מ היה מקום לפרש בגאולה בפרטית) ע"כ י"ל

תתקבב דברי מהדורא שביעאה תורה

ושמחנ"ו בישועת"ך הכוללת שהוא הגאולה שלימה על ידי משיח בן דוד
וכדברי התנא רבי אליהו כנ"ל:

מה. כי לה' המלוכה ומושל בגויים. [תהלים כ"ב כ"ט] ועלו מושיעים
בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה. [עובדיה
מ' כ"א] והיה ה' למלך על כל הארץ וגו' [זכריה י"ד ט'] מה שאנו אומרים
אלו הפסוקים בסוף השירה שהוא על לעתיד י"ל הסמיכות הכתוב ע"ד
הכתוב [ישעיה כ"ז ד'] חמה אין לי שמיד ושית. ופירש"י שאמר הנביא
בשם הקב"ה אשר אין לו חמה על האו"ה להענישם פן מיפקד דינא על
ידי זה על ישראל כי גם המה חטאו ומה נשתנו על כן לא יענוש גם
האו"ה על ידי זה אבל זולת זה היה עושה אותם שמיד ושית (שממון
וביטולס). וז"ש קודם ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו (שהוא
שודש אדם והאו"ה בגלותו הלו וקשה לכאורה איך ישפטם ויענישם הלא
דילמא על ידי זה מיפקד דינא בישראל וכנזכר על זה בא הכתוב מקודם)
כי לה' המלוכה ומושל בגוים (כיון שהתכלית הוא לשופטן לאו"ה כרי
שתשוב המלוכה להשם יתברך והוא לברו יתברך שמו יהיה המושל בגויים
ומלכותו בכל משלה. על ידי זה יתגלה. על כן לא שייך על ידי זה
לקטרג על ישראל כנזכר) וגם זהו שסיים והיתה לה' המלוכה (כיון
שהמשפט הוא בעד מלכות שמים יתברך שמו לברו כנזכר) ומ"ש ועלו
מושיע"ם בהר ציון וגו' ולא קאמר נושע"ם (כחוק הלשון) י"ל כיון
שיעלו שם השופטים את הרצון היינו אליהו ומשיח ושמונה נסיכי אדם
וכהנה הקדושים אשר אנו מצפים ומיחלים להם והמה יושיעו לכנסת
ישראל בשליחות של הקב"ה על כן שפיר קרא אותם מושיע"ם לחולתם
היינו לישראל עם קרובו יתברך כן יהי רצון בב"א:

מז. מה שאמרתי תוך דרשה במקלות בעה"י עה"כ [תהלים פ"ז]
ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון. ה'
יספור בכתוב עמים זה ילד שם. אשר המקראות האלו צווחים ואומרים

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקב

דרשוני כי מה זהו נ"מ להשם יתברך (כביכול) "בכתוב עמים" וגם "זה ילד שם" דקאי על שארית הפליטה ישראל בזה עם קרובו. ועוד רבו הרקדוקים בזה. וי"ל ולתרץ בזה מה שתמהו כל העולם ובפרט ברורותינו אשר רבו הצרות ומקיפות כל יום קשה מתבירו ר"ל וישאלו ההמון ממ"נ אם הן המה חבלי משיח וכלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה וכי אבותינו ורבותינו הקדושים זי"ע שרפי מעלה ושרי התורה והעבודה לא עשו תשובה כהוגן מדוע לא בא בן ישי בימיהם כבר. ואם המה לא הספיקו די השב תשובה הראויה אנן מה נענה אבתרייהו וכ"ש אנחנו בעניותנו בכח ובמוח וביד"א שלא נוכל לעשות תשובה שלימה הראויה לגאולה שלימה. ואם הדבר תלוי רק בהקץ פורקנא (אשר [ישעיה ס"ג ד']) יום נקם בלבי יתברך שמו) ועל כן לא הועילה התשובה בימיהם גם כשעשוהו רבותינו ואבותינו הקדושים זי"ע כיון שלא הגיע אז עדיין הקץ. אם כן גם בימינו מה יתן ומה יוסיף התשובה שלנו שנסריח ונעשה גם במסירות נפש. אם לא הגיע הזמן. ואם יגיע הזמן ממילא נגאל. אולם באמת לא קשה מידי כי באמת שניהם כאחד צריכים ותלוי הגאולה ב"ב בשני דברים א) בתשובה ב) בזמן המיועד וכשנעשה תשובה אז יקרב הזמן (וכנודע כי יש זמנים רבים וקיצים שונים) וכשיגיע העת רצון אז שניהם כאחד טובים ויבוא משיח ב"ב. וכמו שביארו כבר מזה בספרים הקדושים. וזהו י"ל ולציון (כשיבוא הזמן להחזיר שכינתו לציון מלכות בית דוד אז לעומת זה יתגברו הרשעים בהראות שקר שלהם אשר קראו בשמותם ציונים על שם ציון ובאמת טרם ידרוש יתברך שמו לציון עיר הגדחה להחזירה למלכותה לא יועילו כלום אדרבא המה מעכבים הגאולה. וירעישו וירשיעו ארץ וכאן הבן ישראל שואל אם כן למה יתנו להם כח מן השמים להרשיע עולם [כי הלא בע"כ הכל בהשגחתו יתברך שמו] על זה התירוצ כי הכל ניתן רשות כדי שתהיה הבחירה ואת זה לעומת זה וגו' על כן נגד התקוה לישראל קדושים ששיב שכינתו לציון מלכות בית דוד ולעברו שם ביראה כרת וכראוי לעומת זה [להבדיל] הם הציונים המסיתים ומדיחים כנוצר.

תתקבד דברי מהדורא שביעאה תורה

ו"ז"ש איש ואיש (כדאיתא במגילה נ"ב ע"א) לעשות כרצון אי"ש ואי"ש
זה מדרכי והמ"ן היינו שלעומת הצדיקים בחינת מדרכי יש
הדשעים מבחינת המ"ן המקלקלים ומפריעים ח"ו) ילד בה (נתהוו אלו
הב' מפלגות זה לעומת זה. אבל באמת יהיה התכלית) והוא (יתברך שמו)
יכוננה עליון (שדק הוא לברו יתברך שמו יכוננה מן השמים עד לארץ
בונה ידושלים ה'. וז"ש אודות זמן הגאולה. ברמז) ה' יספור (המספר כמו
שכותבים) בכתוב עמים (המספר יחידות עשירות מאה אלפים ועשרת
אלפים וכו') כותבים נוללע"ן והנו"ל בעצמותה אינה עולה כלום רק
כשכותבים למשל ר' נוללע"ן עם 1 אז עולה עשרת אלפים וכשכותבים
עוד נול"ל אחד הוא מאה אלפים וכן להלאה יותר ויותר וא"ת כיון
שהנוללען המה כלא נחשבו והעיקר רק הנומער [הציפער] 1 או 2 וכן
להלאה שיכתבו א"כ רק הציפערען הנו' ולא שום נולל"ע כלל. לא
מחכמה שאלת זאת. כי אז לא יהיה עולה המספר רק 1 או 2 זהובים
קסנים אבל כשמעמידן שניהם יחד המספרים והנוללען אז יעלה מעלה
למספר מאות אלפים ומיליאנען ועוד הלאה וזהו המשל [לשבר את האחוז]
בהשנים שהיו זמני קץ הגאולה שנכתבו בספרים ולא נגאלו עד הנה מפני
שהוצרכנו לכל אלו הנוללען היינו הזמנים וקצים שעברו ואח"כ כשיעמידו
אצלם המספר 1 כנזכר יעלה מספרם להון רב ולמזל היותר גדול כן הוא
המספר 1 דוגמת התשובה וכמו שאמדו חז"ל [וימא פ"ו ע"ב] יחי"ד ששב
מוחלין לכל העולם כולו והיתכן לומר שעדיין לא שב שום יחיד בעולם
כדאי וא"ת ששב כבר אחד וכבר מחלו לכל העולם הרי צדיקן להגאל
כיון שאין עוד עיכוב עונות [משאחז"ל] [בסנהדרין פרק חלק שהשאוד
שבעיסה מעכב הגאולה וכו"ל] אלא ודאי דשניהם צריכין א) הזמנים
שעברו ב) וגם התשובה. וגם כשיעברו הזמנים ובאו בנים עד משבר מ"מ
צדיקין בע"כ לתשובה כנזכר וזהו מעכבת גם כן וכמו שכתב הרמב"ם
בהלכות תשובה וכשיהיה שניהם בדרך משל המספר בכתוב עמים כנ"ל
זה יול"ד שם סלה (יל"ד יל"ד לנו בן ניתן לנו וזהו המשרה על שכמו

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנה

הגואל צדק ב"ב, כמאמר הנביא (ישעיה ט' ה') כן יהי רצון ב"ב. נענין
ר"ת ח"ב אות נ':

מז. יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך וכבוד חברך כמורא רבך
ומורא רבך כמורא שמים. [אבות פ"ד] צריכין להבין איך יהיו
שוין ואם כן אין מורא ואין כבוד תלמיד לרב רק הכל חבירים. (ואם כי
פירש"י בזה דהיינו רק קרוב לכבוד חבירך וכן קרוב למורא רבך מ"מ
צריך ביאור דא"כ אינו כ"ף הרמיון) וי"ל בזה על פי מה שכתבתי בעה"י
בד"ת [מהדורא קמא אות ס"ט] שנכון כדברי הגאון רעק"א וצ"ל שלא לכתוב
לתלמידו תלמידי או לחתום רבך כי הוא כעין יוהרא ובפרט שאמרו חז"ל
[תענית ד' ע"א, מכות י' ע"א] ומתלמידי יותר מכולם אם כן גם הוא למד
מהתלמיד ומי יודע איזו למד מחבירו יותר וזהו שפיר לשון חכז"ל יהי
כבוד תלמידך חביב עליך כשלך היינו שלא תכנהו תלמידי ושאתה רבו
כנזכר שאתה גדול ממנו רק יהיה כתבירך כיון שגם אתה לומד ממנו
(אם כי הוא נוהג בך כבוד ומורא תלמיד לרבו) יהיה בעיניך נחשב כשלך
וכבוד חבירך כמורא רבך היינו ומתלמידי יותר מכולם אם כן הוא רבך
ע"כ גם אתה תנהוג בו כבוד ולא תשתרר עליו ביותר (בתור תלמידי
או רבך. שלא לצורך. כנ"ל) ומורא רבך כמורא שמים כמו שאמרו חז"ל
[בבב"ב נ"ו ע"א] את ה"א תירא לדבות ת"ח וכשתלמידך הוא נעשה ת"ח
כבר אם כן הוא כמורא שמים לרבות ת"ח ומיירי שפיר בארם אחד שהוא
תלמידו והבן:

מח. בש"ס ב"ב [דף ק"ו ע"א] המחכיר שדה לחבירו וא"ל זרע חיטי
ואזל הוא וזרעה שעורי וכו' מצי אמר ליה אילו זרעתה
חיטי הוה מקיים בי [אייב כ"ב] ותגזר אומר ויקם לך וגו' ועיין בש"ע
חז"מ [ס"י שכ"ב סעיף ב'] רפסק כן וכן עיין בחיבורינו ד"ת [מהדורא ג' אות
ו'] ובמנח"א [חלק ה' סי' כ"ד. עהנו בכת"י]. והנה לזה צריכין מזל"א
[כדאמרינן במ"ק [דף כ"ז ע"א] במזל"א תליא מילתא עיי"ש ובחיבורי

תתקבו דברי מהדורא שביעאה תורה

בכמה דוכתי בעה"י] אשר יהיה בר מזלא גדול מאוד כ"כ ככל אשר יאמר יהיה כן ותגזר אומר ויקם לך בדיוק ככל רצונו וי"ל רמוז כי ו'תגזר א'ומד ו'יקם ר"ת וא"ו שהוא בגימטריא י"ג מכילין דרחמי שורש מזל"א בחינת וא"ו וכמ"ש כ"פ בכתבי האריז"ל בכמה דוכתי ובסידור בכונת מוסף ר"ח לאדר ב' שהוא החודש י"ג מבחינת וא"ו עיי"ש והבן.

מט. הנה שמעתי ומקובל בשם גאוני וצדיקי אשכנזים ז"ל כי מסוגל ללמוד בכל יום מסכת סוכה ועל ידי זה יפלו ויכנעו אויביו וינצל מהם שלא יוכלו להרע לו. וי"ל כי רמוז זה [בתהלים ל"א] בכתוב תסתירים בסת"ר (סת"ר בגי' ד"פ דופ"ן עם סכ"ך שהוא הכשר סוכ"ה לכתחלה) פניך תצפנם בסוכ"ה (כשילמדו המסכת סוכה) מדיב לשונות (שלא יקטרגו וידיבו עמו שונאיו) כנזכר.

נ. מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקין גמורים יכולים לעמוד. [ברכות ל"ד ע"ב] ועיי"ש במהרש"א שם דהיינו בע"ת שהיה במקום עבירה ולא עבר עליה וחטא דק במחשבה ע"כ הוא גדול מהצדיק גמור שלא היה במקום עבירה כלל עיי"ש והדברים עתיקין ונודעים, וי"ל לפי זה מכוון לשון במקום שבעלי תשובה עומדין וכו' דהול"ל למקום שבע"ת זוכי"ן (וכיוצא בלשון אחר) וכמו דמיי"ר שם בהשכר שיזכה של עין לא ראתה וגו' ועל פי זה מובן דזהו מעלת הבעל תשובה דיכול לעמוד בנסיון יותר כיון שכבר "עמד" פעם אחת בנסיון נגד היצה"ר הבורע שהיה במקום עבירה ולא עבר עליה ממילא יוכל עוד הפעם "לעמוד" נגד היצה"ר מה שאין כן הצדיק גמור יושב אהלים של תורה שלא היה מעולם במקום עבירה לעמוד נגד היצה"ר על כן אינו בטוח כל כך שיעמוד בנסיון כנגד היצה"ר כשיגיע לירו וזהו דנקט במקום שבעלי תשובה עומדי"ן.

נא. ת"ר שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל וכו' קטן שבכולם ריב"ז אמדו עליו על ריב"ז

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקמו

שלא הניח מקרא משנה הלכות ואגדות וכו' כו' דבר גדול מעשה מרכבה, דבר קטן היות דאביי ורבא, אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף (סוכה דף כ"ח ע"א) עיי"ש בפירש"י, ויפלא לכל עובר דאם קטן שבכולם ריב"ז היה יכול יודע כ"ז עד מעשה מרכבה מלבד מדותיו וצדקותיו הגדולים ונוראים דחשיב שם מקודם אם כן מה זה הרבותא כל כך למעלה על גדול שבכולם שעוף הפורח נשרף עליו ואינו מובן ההפך כ"כ עד שזהו קטן שבכולם וזהו הגדול שבכולם. וי"ל דהנה ידוע דכל התכלית הוא שתעלה תורתנו ועבודתנו עד למעלה לנ"ר להקב"ה באין חציצת ועיכוב של המקסריגים החוצצים בינינו לבין אבינו שבשמים וז"ש הרבותא בריב"ז בכל קדושת תורתו ועבודתו ולימודו לתלמידיו הגדולים והנוראים כי גדול שבכולם יונתן בן עוזיאל שכל עו"ף (היינו כמ"ש בספר ערכי הכינויים בשם המקובלים כי עו"ף היינו המלאכים דס"א) הפורח עליו (לחצוץ ולהפסיקו בינו לבין אביו שבשמים) מיד נשרף (ונמצא עלה כל תורתו ועבודתו מיד לשמי מרום כנוצר).

והנה כבר כתבתי כזה למעלה [במהדורא זו אות כ"ח] ובשביל דבר שנתוסף הנחתיו גם בזה ולפי זה אמרו רבנן בכפיל"א היינו לבאר כי הוצרך יונתן בן עוזיאל לזה ביותר יען שהוא חיבר התרגום וכל תרגום הוא בחינת אחוריים על כן צריך שמירה ביותר מהחיצונים על כן הוא אצלו רבותא יתירה כנוצר לשריפת עוף הפורח עליו מהס"א כנ"ל ולהיות אצלו [קהלת י' כ'] כי עו"ף השמים יוליך את הקול ובבחינת [ישעיה י' ב'] ושרפ"ם עומדים ממעל לו, והבן.

נב. (למאמר נוסח התפלה) הנה בספר אוצרות יוסף שנדפס כעת, והוא הנקרא "מאמר לבנה" להגאון מ' יוסף ענגעל ז"ל [אות י"ד] כתב שם חז"ל ולכך אומרים בו (ביזה"כ) קדושת כתר עכ"ל והוא כנראה חשב (במחכתה"ג, בטעות) כי כן הוא מקורו בהארז"ל לומר כתר בכל התפלות

תתקכ דברי מהדורא שביעאה תורה

ביוה"כ אכן באמת זה אינו ואין לזה שום מקור כלל רק בטעות מהמדפיסים המחזורים כל נוסח ספרד (היינו נוסח ספרד של החסידים שנהגו כנוסח האר"ז) ובכל מקום שמצאו נרפס בהמחזורים נוסח אשכנז נוסח "נעריצך" הדפיסו המה "כתר" על כן עשו גם בזה כן בכל התפלות יוה"כ אטו תפלת שחרית ביוה"כ שהפיוטים מסודרים בנוסח אשכנז על קדושת נעריצך וכמו שביארתי בעה"י (בחמשה מאמרות) במאמר נוסח התפלה [אות כ"ה] עיי"ש שבאמת אין לומר קדושת כתר ביוה"כ רק במוסף ונעילה וכמו שנראה ממקור כהאר"ז ונוסח סידור הצדיקים הרב התניא ז"ל וכן ממנהג קדוש זקני הרב בעל בני יששכר ז"ל עיי"ש.

נג. כל מי שאין בו דיעה אסור לרחם עליו וכו'. [ברכות ל"ג ע"א] ויפלא כל עובר וכי אם הוא גם שוטה נודע לכל אסור לרחם עליו, הלא בר ישראל הוא, והלא נגזר עליו כן טרם הולדו טיפה זו יהיה שוטה וכו' [מהדורא ג' אות ד'] אלא ודאי י"ל על פי מה שביארנו בד"ת [מהדורא ג' אות ד'] לפרש כפשוטן דברי רבותינו הרמ"א וזקני הלבוש [בחר"מ סי' רכ"ח סעיף א'] לענין מי שמאנה את עצמו מותר להנותו עיי"ש הכונה מי שאינו ירא שמים ונכנס בו רוח שטות וחפץ להנות את עצמו ולומר שהולך בדרך צדק ואמת (ובאמת כולו להיפך) אז אינו בכלל עמיתך ומותר להנותו כמבואר שם בפוסקים וזה שאמרו חז"ל כנוזר כל שאין בו דיעה (יראת ה') דעת המכריע באמת חפץ להנות את עצמו אז אסור לרחם עליו כיון שגם מותר להנותו כנוזר (בקום ועשה, ולא שאין לרחם עליו שהוא רק בשוא"ת בלבד) והבן.

נד. עיין בדברינו בד"ת [מהדורא ג' אות ב' בסופו] עיי"ש"ה. ויש להוסיף עוד בעה"י תבלין בדרך זה עה"כ [משלי ט"ז ד'] ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישרים אתו היינו ברצ"ת [כלי ו' כמו שהוא בכתוב] (מספר השמות הוי' תרצ"ב שהם עד ו' דגוזן כמבואר שם) הוי' (מספר השמות הוי' כנוזר) דרכי אי"ש (ר"ת שמע ישראל ה"א ה' אחד כנוזר

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקכט

בספה"ק) ג"ם אויב"ץ (היצה"ד גם לדבות אויביו הגדול המסית מבחינת נח"ש היינו גחז"ן) ישלים אתו (לסייעוהו לעבודת השם יתבדך מבחינת גשמיות והיצה"ד נהפך לו לאוהב) כנודע.

נה. [בתהלים מ"ה ד'] תגור חרב"ך על יד"ך (היינו תיקון היסוד"ד שהוא על יד"ך בבחינת וחד"ב פיפות בידם כמ"ש בכוונת ק"ש שעל המסה, והוא בבחינת) גבו"ד (הכובש את יצרו ובבחינת הנה מסתו שלשלמה ששי"ם גבורי"ם ועל ידי זה נוכה למקבץ נדחי עמו ישראל, בבחינת) הור"ך (תיקון ההו"ד שהוא בבנין ירושלים) והור"ך (מלך הר"ד מלך החי"ם בתיקון כל הנצוצין) בביאת גואל צדק ב"ב.

נו. במד"ר איכה [פ"ב ס"ג] ביום אפן. א"ד אחא יום אחד היה חרון אפן של הקב"ה ואילו עשו תשובה פשרו עכ"ל"ה. והדברים יתאחדו לענ"ד עם דברי הזוה"ק ואתחנן [רף ע"ר ע"א] בד"ה פתח ואמר הן עוד היום גדול וגו' האי קרא אוקמה דכר ישראל יתעדון בתשובה לקמי קוב"ה בזכו באורייתא יתובן לארעא קדישא ויתכנשון מן גלותא דהא ודאי יומא חד יהא גלותא לישראל ולא יתיד הה"ד [איכה א'] נתנני שוממה כל היום דוה, ואי לא יתובן קוב"ה אמר הן עוד היום גדול לא עת האסף המקנה בלא זכו וכו' עכ"ל"ה (ועיי"ש במפרשי הזוה"ק היינו שנגזר הגלות דק על יום אחד היינו יומו של הקב"ה אלף שנה ואם יתארך יותר הוא דק בעוה"ד כשלא ישובו והיינו כשיטת הרמב"ם [על פי דברי חז"ל בפרק חלק [צ"ז ע"ב] כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה כנודע] שפסק [בהלכות תשובה] שאין ישראל נגאלין אלא על ידי התשובה וכיון שעושין תשובה מיד נגאלין. ובוה מובן מה רמצינו בזוה"ק [נר"ח בלק ג"ה ע"א] ותיזוה"ק דאמר רשב"י ווי דגלותא איתמשך דאף דקיי"ל אחכה לו בכל יום שיבוא מ"מ סתם הוא נגזר על אלף שנים כנ"ל מזוה"ק שהוא מימרא דר"ש שם [עיי"ש] ולשיטתו וכיון שהיה ר"ש כמו ב' מאות שנה אחרי התורבן והיה צ"ל בסתם לפי זה הגלות עוד

תתקל דברי מהדורא שביעאה תורה

נמשך ח' מאות שנה על זה צעק ר"ש ובכה על ככה רגלותא איתמשך כנוכר. ולא תיקשי האיך היה בימיהם עד אלף שנה אומרים אחכה לו בכל יום שיבוא זהו לא קשה מידי רעל ידי התשובה גדולה תיובתא יתירתא היה יכול להיות עת רצון אפילו בכל יום בהאלף שנה הגאולה שלימה וז"פ וכתבתי מזה גם כן בר"ת [ח"ב אות צ"ד]. ועכ"פ יתאחד בזה הדברים עם דברי המד"ר איכה הנ"ל שהיה הגז"ר של הגלות רק על יום אחר (שהוא אלף שנה יומו של הקב"ה) ומ"ש במד"ר שאילו עשו תשובה מיד נתפסדו היינו שאם עשו תשובה מיד נגאלין וכדברי הרמב"ם ז"ל כנ"ל.

וגם לפי דברי הש"ס [סנהדרין צ"ח ע"א] שא"ל משית לריב"ל על שאלו אימת אתי מד וא"ל היום ופירש לו אליהו הגביא היינו [תהלים צ"ה] אם בקולו תשמעו וז"ש שהיה התרון אף על יום אחר היינו עד אם יקיימו היום אם בקולו תשמעו כנוכר.

נז. טרף נתן ליראיו יזכור לעולם בריתו [תהלים קי"א ה'] י"ל השייכות זה לזה על פי מה שדרשו רז"ל [ב"ר פ"מ] טרף נתן ליראיו טידוף היינו טידוף ובלבול הדעת מדוב הצרות ר"ל (והן המה הנסיונות) עכ"פ אז קשה להתפלל מפני בלבול המוח ועל ידי זה עוד נתעורר ח"ו הקטרוגים וצריכין רק לרחמים בזכות אבות אמנם גם זכות אבות יש ח"ו טענה להמקסרג למ"ד [בשבת נ"ה ע"א] תמה זכות אבות אמנם לעומת זה יש לנו זכות כדברי ר"ת בתוספות שם דעכ"פ לכ"ע ברית אבות לא תמה וז"ש טרף (טידוף ובלבול ר"ל כנוכר מדברי חז"ל) נתן ליראיו (ואז יזכור לעול"ם ברית"ו (היינו ברי"ת אבות זהו יזכור) ועל ידי זה יתבטלו המקסרגי"ם ויבוא ישועתינו בקרוב ישועת עולם בב"א.

נח. אדם אחד מאלף מצאתי. [קהלת ד' כ"ח] עיין רש"י מדברי חז"ל [ויק"ר פ"ב א'] בנחג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא וכו' זה אלף נכנסו לביהמ"ד וכו' ויוצא מהם אחד להוראה וידוע דברי

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקלא

הרמ"ע בעשרה מאמרות דהיינו אחד מהם להורא"ה להיות מרא"ה באצבעו והנה אלקינו זה וגו'. וזהו נ"ל הרמז אדם אחד מאל"ף (ר"ת לית א'תר פ'נוי מ'יניה כלשון התיווה"ק [עין שמור"ר פ"ב, ט' ובמד"ר פ"ב, ד', זר"ח פ' יתרו] והיינו כי זהו היוצא להורא"ה (כדברי העשרה מאמרות) להיות מרא"ה על כבודו יתברך שמו כשידע ויאמין באמת כי לית אתר פנוי מ'יניה כנזכר והבן.

נט. נודגים הצדיקים בעת אמירתם תורה בהשלחן בשבת קודש

וכיוצא וכן הרבנים הגאונים בדרשות שלהם שמסיימים בברכות בכלל ובפרט ולכאורה איזה מקור יש לזה שמצינו בתוס' [בסוף נדה] שסיימו הש"ס ברבר טוב שכן מצינו בנביאים וכו' עיי"ש היינו רק בסיום הספר כולו או הש"ס אבל לא בכל מאמר שיאמרו בכל פעם וגם שם לא ראינו רק שסיימו בדברי שבח וכיוצא אבל לא בברכות דייקא. אמנם נ"ל מקור במדרש רבה [פרשת דברים פ"א ס"ז ט'] א"ל הקב"ה למשה הואיל וקבלו עליהן תוכחותיך צריך אתה לבדכן וכו' וסיים שם מהכתוב [משלי כ"ד כ"ה] ולמוכיחים ינעם ועליהם (על השומעים) תבא ברכת טוב עיי"ש וכיון שאומרים בהתורות ומאמרים בשלחן דברי מוסר ותוכחות. ודרכי חסידות והדרכות. וכן הרבנים בודשתם על פי המבואר בש"ע או"ח [ס"י תכ"ט. במג"א] שהעיקר בהדרשה ללמד לעם דרכי ה' [ועין מה שהזהיר על ככה במטה אפרים בענין הדרשות שבת שובה] על כן צריכין בעל כרחם לסיים בדברי ברכות טוב על ישראל בכלל ועל השומעים בפרט כנזכר:

ס. בפליאה מובא בילקוט ראובני [א"ב. ערך הרי" עוף הגקרא חו"ל

ג"י מ"ד כמנין (הרי"י) יו"ד ה"א ו"ו ה"א ועל כן ח"י לעולם עכל"ה וזהו נ"ל לרמז לאשר כנ"ל ממספר ד"ס נמשך ח"י"ם זה שאמר הכתוב [יחזקאל ט"ז ר'] ואמר לך בדמ"ך (מהשם ממספ"ר ד"ס כנזכר)

תתקלב דברי מהדורא שביעאה תורה

חיי"י (נמשך חיי"ם לעולם כנ"ל) וכפל הדברים ואמר לך בדמיק חיי לחוק
הענין לעולם:

סא. בגליא רזיא מובא בילקוט ראובני [א"ב, ערך הוי'] וז"ל [ש"ב ו'
ט"ז] והיה ארון ה' בא עיר דוד וכו' ויש בזה סוד גדול
כי צירוף והיה הוא מן י"ב צירופי הוי' יוצא מן פסוק [בראשית י"ב ט"ז]
ויראו אותה שרי' פרעה' זה השם היה לשמירה לדוד ולפה לדבר בו וכו'
בכת זה השם היה מדבר הה"ד [שמות ד' ט"ז] והיה הוא יהיה לך לפה
הנאמר במשה עכ"ל". ובוה י"ל שזהו השם לחדש תשרי אשר ר"ח שלו
הוא ר"ה [ואימתי יכונו בתפלה או בר"ה זה הצירוף עיין מ"ש בחיבורי
דברי תורה [מהדורא ה' אות י'] עיי"ש] וכיון שבד"ה צריכין לרחמי שמים
ולפתחון פה בתפלה וספר אתה למען תצדק על כן י"ל מסוגל אז השם
הצירוף הנזכר שהוא לשמירה (מהמקטריגים אז) כנ"ל וגם לפה ולמליץ
כנזכר לטובה:

סב. בהיותי מלפנים מתגורר בביאלאבזעג סיפרו לי ת"ח אשר
זכרו את הה"ק המפורסם מו"ה נתן דוד זי"ע
משידלאווצי כשהיה הולך בעירו להיות סנדק בברית מילה (ומהסתם
בעת הקוד שלא היו יכולים להביא הילד אליו לביהמ"ד) ואמרו לו
ההולכים אתו לקצר הדרך במבואות קטנים והוא לא רצה לילך רק דרך
רחוב הגדולה והשוק משום כבוד המצוה עד כאן שמעתי. ואמרתי כי
דרך הצדיקים ודרכם בקודש יש לו מקור נאמן במקומו בפרק ד"א רמילה
[שבת דף ק"ל ע"א] שלא בשעת הסכנה מעלהו לסכין (איזמל) של מילה
בנשאו בשוק לעין כל משום חיוב מצוה עיי"ש והוא פשוט דאין בזה
צורך כלל להמילה במה שיגלה האיזמל וישארו בפרהסיא בשוק אלא רק
משום חיוב מצוה הגדולה להראות לעין כל בשוק גדול ערכה כמפורש
שם והכי נמי דרך הצדיק הנזכר זה פשוט:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקלג

סג. מי גבר יחיה ולא יראה מות ימלט נפשו מיד שאול סלה [תהלים פ"ט מ"ט] י"ל דמז הכתוב על פי דברי חז"ל [יבמות ע"ט ע"א] כי ג' סימנים יש בזרע אברה"ם אבינו ביישני"ם רחמני"ם גמ"ת. וגם אמרו חז"ל [ב"ר פמ"ד כ"א] כי אברהם אבינו כאשר אמר לו יתברך שמו שיברך לבניו או גיהנם או גלות. ובחד גלות. וז"ש מ"י (היינו בחינת מ"י ידפא לך [איכה ב' י"ג] דייקא האי דדגא מי כדאיתא בזה"ק בריש ההקדמה) גב"ר (ר"ת "ב"יישנים ד'חמנים ג'מלי חסדים אם כן הוא בסימניו מזרע אברה"ם אבינו. ע"כ) יחיה ולא יראה מות (הנצחי. היינו ימלט נפשו מיד שאול (הגיהנם) סלה (היינו לנצח) כי באמת מה שבתר לו אברה"ם הגלות לבניו כדי להצילם מגיהנם וקשה הלא עכ"ז משפט וכו' בגיהנם י"ב חודש ודבים לא ינצלו מזה אלא ודאי דהיינו שלא ישארו משוקעים שם ח"ו גם החייבים, דק אחרי י"ב חודש (או פחות) כנ"ל יקבלו שכרם בגן עדן עד יעמדו בתחי' ב"ב (מה שאין כן האוה"ע שירדו ולא יעלו וכנודע) וז"ש ימלט נפשו מיד שאול סלה (לעולמי עד) כנזכר:

סד. קינין ופתחי נדה הן הן גופי הלכות. תקופות וג'מטריאות

פדפראות לחכמה עכ"ל המשנה. [אבות סוף פרק ג'] וי"ל קינין ופתחי נדה (היינו ההלכות עמוקות שצריך להעמיק בחשבון להבינן בפשטות) הן הן גופ"י (בחינת הגו"ף שהוא הלבוש של) הלכות [והיינו פש"ט ההלכות שהוא כנגד עשי' ובחינת גו"ף כנזכר וכןזכר להלן בבחינת פרד"ס] (מה שאין כן הנשמ"ה של ההלכות הוא פנימיות התורה) תקופות (שהוא בחינת ד' תקופות י"ב צידופי הוי"ה כמ"ש בקהלת יעקב [עיי"ש בערך תקופות] וגם נודע בסתם כי בחינת הוי"ה הוא ביצירה) וג'מטריאות (שהוא בחינת רמ"ז וכנודע בבחינת פרד"ס בר' עולמות כי דמ"ז הוא ביצירה. וז"ש) פדפראות (היינו בחינת לבו"ש שהוא פורפיר"א כדאיתא במדרש [אסת"ר פ"ו י'] ועיין בערכי הכינויים. וכנודע בכל המקובלים כי הד' עולמות כל אחד לבוש המלביש לחבירו כמו בריאה מכסה ומלביש לאצילות וכן יציד"ה מלבו"ש לבריאה וכו' והנה חכמה

תתקלד דברי מהדורא שביעאה תורה

הוא בבריאה וז"ש פרפראות מלבוש כנזכר) לחכמ"ה (שהוא בבריא"ה והוא היציר"ה בחינת רמ"ז כנזכר מלביש את החכמ"ה) כנ"ל:

סה. ראיתי בזה"ק שלי מורשה מקדוש זקני רבינו הגה"ק בעל **בני יששכר** זי"ע בהגהות כת"י קדשו [בהקדמת הוזהר רי"ג ע"ב] [ע"ד הוזה"ק וגיוורא תחות גרפא דשכינתא ולא יתיד] מכאן הוא אוהרה שלא לומר בנוסח אל מלא רחמים המצא מנוחה נכונה וכו' תח"ת כנפי השכינה רק לגר אבל לישראל צ"ל "על" כנפי השכינה עכ"ל"ה. אמנם ראיתי נגר זה שהוא פלוגתא דרבוותא מהני מאורי עולם היינו חבירו ועמיתו. מימי נערותו. הגה"ק בעל **מלא הרועים** זי"ע בספרו קהלת יעקב [נערך כנפי השכינה] ועל כנפי השכינה הוא נצח הוד מלכות *) אשר תחתיהם עומדים כל ישראל וזה שאומרים בהשכבה תח"ת כנפי השכינה עכ"ל עיי"ש עוד [באות ב' הסמוך] שכתב ח"ש בהשכבה המציא מנוחה תח"ת כנפי שכינה ששם עיקר מנוחת הנשמה כשעולה ליסוד דנוקבא בסוד מ"נ עכ"ל"ה. אמנם לשון הוזה"ק בפשוטו בוראי מסייע ומכריע כדברי קדוש זקני כנ"ל: [ועיין מ"ש בד"ת מה"ק אות פ"ח]

סו. הן מדי עברי בספר הנחמד "נשמת חיים" להגה"צ השר מ' מנשה **בן ישראל** ז"ל אשר כדאי וראוי ונכון להגות בו. וראיתי שיש לעורר בהרבה דוכתי רשמתי בזה בהג"ה על סדר רק מעט קמא קמא דמטי לידי בעה"י:

הנה מ"ש שם (במאמר הראשון פרק ו') בענין שאול המלך וכו' ושאלו ידעו וחכים ובריא אולם עכ"ל והוא נגד הכתוב שנאמר [ש"א ט"ז] בשאל ורוח ה' סרה מעם שאול ובעתו רוח רעה מאת ה' שהיה נפגע בדעתו מזה"ר ר"ל, וגם מ"ש בענין בעלת אוב והביא שם דעת

(*) [נ"ל דמלכות כמ"ס זח"ג קע"א ע"ב וסס בהגהות מהר"ז וסס במק"מ הארז"ס]

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקלה

הראשונים הפשטנים והחקרנים שפלפלו למה היה לו כזאת להטפל בזה ולא ידעתי מה היה לו להרב המחבר הלז שהאמין אמונת אומן בדברי חז"ל בכל מקום והמה החליטו אומר [וימא כ"ב ע"ב] עה"כ [ש"א י"ג] בן שנה שאול במלכו כבן שנה שלא טעם טעם חטא (ולמ"ד שרצה לומר פי' אחר נענש והפחידוהו ר"ל כמבואר שם) ושפיר יתייחדו מאמר חז"ל עם דברי הכתוב שכתוב בפסוק (על שאול המלך) כנזכר ובעתתו רוח רעה מאת ה' אם כן היה ל"ע נפגע מהרוח הלז וממילא אין לדון על כל מעשיו בזה ולא יתשב לו עון כלל בעת שהיה כ"פ בבלבול הדעת על ידי הרוח ר"ל וממילא אין ליקח ראייה מכל מעשהו בזה למה היה לעשות כזה ואין ממש בהפלפולי"ם כלומר הבלבולי"ם האלו שהביא ושפיר דרשו חז"ל כבן שנה שלא חטא שאול המלך כתינוק בן שנה כיון שכל אלו הדברים עשה בלי דעת השלם רוח בעתתו מאת ה' ע"כ לא נחשב לו לעון לאיש כזה חז"פ. ומדוע נפגע בהרוח הלז כיון שלא חטא זהו ענין של היודע תעלומות יתברך שמו ולו נתכנו עלילות ואין להאריך בזה לבאר בדעת קרוצי חומר באנשים גדולים וגוראים כאלו לבלי תכלית הידיעה כמובן חז"פ:

סז. שם (מאמר א' פרק ט') תערוך לפני שלחן נגד צוררי והוא התענוג הנפלא אשר לו זוכים הצדיקים וכו' עכ"ל (עיי"ש שמדבר מהתענוג בעולם העליון) ויפלא מה זה שהביא הכתוב הנזכר תערוך לפני שלחן נגד צוררי והלא שם אין צוררים עוד כמ"ש [קהלת ט' ד'] כי גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה ושם אין קנאה ואין תחרות ואיה הצוררים שמה לנגדו. אולם י"ל כמ"ש [מלכים א' כ"ב כ"א] ויצא הרוח שדרשו חז"ל [שבת קמ"ט ע"ב] זה רוחו של נבות היזרעאלי לקסרג על אחאב ואיזבל אם כי קסרג שם עליהם בעוד המה בעולם הזה אמנם גם בעולם העליון בהיותם גם שניהם מצינו כזה במעשיות הראשונים (ה' יצילנו) ועל זה שיך גם כן תערוך לפני שלחן נגד צוררי כנזכר. [ועיין מ"ש בד"ת מה"ק

תתקלו דברי מהדורא שביעאה תורה

סח. שם בנשמת חיים (פרק י"ד) כתב בשם הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה חז"ל אז נתבאר לו כי אפילו אכל ושתה אם עשה משפט וצדקה אז טוב לו בעולם שכולו טוב. ולא ידעתי פירוש הלשון מ"ש (לרבותא) אפילו אכל ושתה כאלו האכילה ושתיה היו מהעבירות הגדולות ח"ו והלא מצוה הוא למי שצריך לו (ואם יושב בתענית ולא מצי לצעורי נפשיה נקרא חוטא כמו שאמרו חז"ל [נררים י' ע"א] ובכמה דוכתי) וכמבואר בטוש"ע או"ח [פי' רל"א] עה"כ [משלי ג' ו'] בכל דרכיך דעהו עי"ש וא"צ להאריך ברבר הפשוט ונודע, [נעיין ד"ת ח"ו אות ו']:

סט. שם (מאמר ב' פרק י') חז"ל מודעת זאת בכל הארץ שידמיה הנביא אחרי שניבא ארבעים שנה ונחרב הבית הלך לו לארץ מצרים ועמד שם שנים רבות עד יום מותו וממנו קבל אפלטון רוב חכמתו כאשר חכמי היונים מעידים וכו' עכ"ל. וכן עוד שם (בנשמת חיים. מאמר ד' פרק כ"א) כי יחזקאל הנביא למד חכמת הסודות וגם חכמת הגלגול לאלכסנדר פיליסטור (ג"כ ערל כמו אפלטון. אבל אח"כ כתב כי יהודי היה ונימול כמ"ש עליו קלימנטו אליכסנדרינו. אבל אפלטון בודאי ערל היה) ותמהני על הה"ג המחבר הנ"ל איך האמין להיונים הערלים הקדמונים אשר הנביא הקדוש מפי ה' ירמיה עבר ח"ו עה"ת ולמד תורה (ובפרט סודות התורה לנכרי והוא אסור על פי התורה [חגיגה י"ג ע"א] ובפרט סודותיה למאן רמסר למי שאינו הגון וכו' כמבואר בזה"ק. ובפרט) לערל טמא (ואל תשיבני ממ"ש באברהם אבינו [בראשית כ"ה ו'] ולבני הפילגשים וגו' וישלחם מעל יצחק בנו וכו' שדרשו חז"ל [סנהדרין צ"א ע"א] ופירש"י ז"ל שם טומאה מסר להם זהו היה קודם מתן תורה וזהו היה [כל מעשי האבות] על פי הרבור להתיך הוזהמא ולהפרידם מעל יצחק עקידא בנו ח"פ ונודע לידעי חן וא"צ להאריך מה שאין כן ירמיה הנביא אחרי נתינת התורה) על כן אנתנו זרע אברהם יצחק ויעקב מאמיני בתורה מן השמים ונתינתה מסיני לא נאמץ בזה לדברי היונים כלל על נביא ה' ואולי מצאו הערלים הפילוסופים אז במצרים כתבי קודש מירמיה

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקלו

הנביא (עוד בחייו או לאחר פטירתו) בהיותו במצרים אסור ומוטרד בגלות המד אצלם אחרי החורבן ושלטו בהם ידי זרים הנו' ולמדו מהם ואמרו אח"כ כי למדו מפיו. פה קדוש (ח"ו) וכמובן לכל יודעי התורה ומאמיניה:

ע. שם (מאמר א' פרק י"ז) בענין שלשה ימי הרין לא ראה (כנראה. כיון שלא הביא) מה שמבואר בעשרה מאמדות (מאמר חקוד הרין. בפרקים הראשונים) להרמ"ע מפאנו ז"ל עיי"ש בביאור היטב ואמיתי בזה:

עא. שם (מאמר א' פרק ט"ז) השני (ראיה לתתה"מ) מצאתי בילקוט פרשת בראשית [סימן ל"ג] על פסוק [ג' י"ט] כי עפר אתה ואל עפר תשוב מכאן רמז לתתה"מ מן התורה כי עפר אתה ואל עפר תלך לא נאמר אלא תשוב והוא ראה נצחת כי אם בשר האדם והגוף הוא מעפר כמ"ש ער שובך אל האדמה כי ממנה לוקחת איך אמר ואל עפר תשוב והוא לא יתהפך הארס מעצמו כי לא יאמר שאשת לוט נהפכה לאשה אלא בנציב מלח וכו' עכ"ל (בנשמת חיים) ולא הבנתי כלל ובפרט מ"ש שהוא ראה נצחת הן אמנם הוא בגוף הרבר אמת לאמתו שתתה"מ הוא מן התורה ותהיה ברור כשמש בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו ויעמדו בגופן ממש. והוא מהי"ג עקרים. ליסוד להמאמינים בה' ותורתו בלי שינוי ח"ו אולם הילקוט כתב זה רק לסניף בלשון רמז לרבר כנ"ל. והפידוש הפשוט הוא היינו שנוצר מן העפר ואל עפר תשוב היינו בעת הקבורה שנתעכל בעפר והיה שוב לעפר וכ"כ [קהלת י"ב ד'] וישו"ב העפר על הארץ כשהיה (והרוח תשוב אל האלקים) חז"פ אך כיון שכתב תשד"ב ולא כתב תל"ך יתכן על ידי זה בדרך רמז לומר היינו שישוב לקום בתתה"מ. ומ"ש בנשמת חיים שהוא ראה נצחת היינו גם בדרך פשוט כנ"ל אין פי' והכרח לדבריו כלל בזה וכנזכר והי"ע:

עב. [בתמיא אפי' תבלי רשעים עורני תורתך לא שכתתי [תהלים קי"ט ס"א] י"ל ע"ר שכ' במה"ק עה"כ [שמן] ולעפה אחותני מרשעים

תתקלח דברי מהדורא שביעאה תורה

עוזבי (מלשון [נחמיה ג' ח'] ויעזב"ו את התומה [שמות כ"ג ה'] עזוב תעזוב עמו היינו סיוע וחיווק) תורתך כשהרשעים רוצים להיות מסייעים להחזקת התורה הוא סכנה גדולה. שלא יתערבו בהתבודדות האלו להכניס רשעתם בדיעותם הנפסדות ולהשחית הנהגת הדת תוה"ק ח"ש זלעפה אחותני וגו' חבל"י רשעי"ם (חבל"י מלשון [רברים ל"ב ט'] חב"ל נחלתו לקחת חב"ל וחלק בהתורה) עודני (התחברו אלי. והוא סכנה גדולה שלא יקלקלו כנזכר. עכ"ו) תורתך לא שכחת:

עג. מה שקראו בני ישראל למשה רבינו "בן עמרם" (שלא בפניו על שם אביו כדמצינו כמה פעמים [ב"ר נ"ד ר'] וכן מה שקראו לרשב"י בדברי חז"ל [שבת ל"ג ע"ב] (בזמר בר יוחאי וכן כיוצא) בשם "בר יוחאי" על שם אביו בלבד י"ל הכונה לטובה דהיינו כדי שלא יקראו לרבו בשמו גם שלא בפניו על כן קראו בשם אביו בלבד. [ומה דמצינו בזה"ק [פ' ורא דף י' ע"ב בחז"ל בסופו] דא"ל ר"ש למלאכא אמר קמי קוב"ה רבר יוחאי שכיח בעלמא י"ל דכלפי קוב"ה לא רצה לקרות עצמו בשמו שמעון מפתח ה' והדר גאוונו ורק קרא עצמו בשם כבוד אביו]. ומה דמצינו בסנהדרין [צ"ח ע"א] דא"ל משיח לריב"ל בר ליואי היינו. גם כן לכבוד חכות אביו כמו שא"ל שם אליהו עיי"ש. [ועיין עוד בדברינו בזה בשער יששכר מאמר גל עיני לל"ג בעומר]:

עד. שאלני אחד מאנ"ש הי"ו ע"ד מ"ש בתוי"ט ברכות [פ"ז מ"ג] ומובא בבני"ש דלכך אומרים בברכת המזון נברך אלקינו מפני שמזונות מגיע במדה"ד מה שאין כן תורה לגלות מסתרו של מלך הכבוד יתברך שמו אינו מחוייב רק לבנו התביב והוא רק בחסדו יתברך שמו על כן מברכים ברוך אתה הוי"ה (שהוא מדת הרחמים) נותן התורה והדברים יודעים והקשונים הלא כתיב בתהלים בהלל הגדול [תהלים קל"ז כ"ה] נותן לח"ם לכל בשר כי לעולם חסד"ו הרי שגם נתינת לח"ם הוא רק מחמת חסד"ו ולא במדה"ד עכ"ד. אולם עוד הו"ל להקשות גם

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקלט

מגמרא [סוף קידושין] הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי הרי שגם הפרנסה תלוי במעשיו של האדם ואי שבא גם ממדה"ר ממילא בבחינת המכין מזון לכל בריותיו אשר ברא הרי אין נפקא מינה לפרנסה אם מטיב אם מריע מעשיו. וגם מזוני הוא מהנך תלת חיי בני ומזוני דלאו בזכותא (היינו מעשים הטובים) תליא מילתא אלא במזל"א (מלשון ונוזלים מן לבנון [שה"ש ד' י"ד] ברצונו יתברך שמו וכמ"ש הרמ"ע מפאנו ז"ל) תליא מילתא כדאמרינן במ"ק [דף כ"ה ע"א] וקשה לומר דכל אלו מדרשי חז"ל חלוקים הם זה מזה. אלא ודאי דגם במדה"ר תלוי ברצון הבורא הא"ס יתברך שמו למי שיחפוץ ובאיזה אופן לטובת הנברא וגם מ"ש הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי היינו כמ"ש בסה"ק דבאמת הפרנסה וההשפעה הולכת בצנו"ר מרצו"ן העליון יתברך שמו ומשביע לכל חי רצו"ן רק על ידי עונותיו חוצץ בעדו ומקלקל הצינורות לבל תבוא אליו ההשפעה והולכת ח"ו לסט"א על ידי עונותיו חז"ש שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי כנזכר אבל ברצונו יתברך שמו משפיע כ"ס ופרנסה טובה. וגם מ"ש התוי"ט שפרנסה מגיע על פי דין היינו גם במדה"ר מזדווג עם החדא אבל באמת בלתי חסר"ו יתברך שמו לא יהיה מאומה חז"ש נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסד"ו כנזכר. ויש עוד בזה לבאר ואכ"מ להאריך:

עה. מה שאנו מתפללים צו"ר ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה וכו' ואין אומרים אב הרחמן קומה בעזרת ישראל או כיוצא כנויי רחמים לרחם ולהקים את כנסת ישראל משפלות גלותינו ב"ב שצריכין לרחמים מרובים וישועה קרובה רק מזכירין תואר "צור" שהוא מדת הגבורה כמ"ש [תהלים קי"ד ח'] ההופכי הצו"ר (הקשה, למדת) אגם מים (חסדים) וכנודע וי"ל כי הוא מחמת שנוגע הגאולה שלימה ב"ב לכבוד שמים כי למה יאמרו הגויים וגו' וכיון שהבטיחנו יתברך שמו לגאלנו והוא מהי"ג עקרים. ואחכה לו בכל יום שיבוא על כן כל יומא זמניה וכשהוא מתעכב לקיים הבטחתו יתברך שמו הרי זה ח"ה ח"ו בעיני

תתקם דברי מהדורא שביעאה תורה

העמים והכופרים וז"ש צו"ר ישראל (לרבותא שגם במדה"ר יש לנו טענה גדולה וחזקה לגאלנו ב"ב ולהיות) קומה בעזרת ישראל. ופדה כנאומ"ך יהודה וישראל (מאחר שהבטיחנו יתברך שמו [יירמיה ל"א כ'] רחם ארחמנו נאו"ם ה' וכן עוד כתובים לגאלנו. וגם) ונאמר [ישעיה מ"ז ד'] גואלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל (שהוא נוגע לכבודו יתברך שמו שנקרא גואלנו ה' צבאות כנוכר ובשביל זה גם במדת צו"ר ישראל היינו במדה"ר צדיק לגאלנו ב"ב) כנוכר:

עו. בשעת פטירתו של רבי זקף עשר אצבעותיו וכו' ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה. [כתובות ק"ד ע"א] ולכאורה יפלא קצת דמצינו כמה צדיקים שבשעת פטירתן לא סיפרו בשבח מעשיהן ואדרבא בכו כמו ריב"ז שאמר [ברכות כ"ח ע"ב] שאינו יודע באיזו דרך מוליכין אותו אולי ח"ו לגיהנם וכיוצא מרוב ענותנותם ויפלא על רבינו הקדוש הנודע בענותנותו. אולם י"ל שהיה מוכרת לומר זה כיון דמצינו בעירובין [דף פ"ו ע"א] דרבי היה מכבד עשירים ואמרו שם הטעם כדרוש רבא בר מרי (אימתי) ישב עולם לפני אלקים (בזמן) חסד ואמת מן ינצרוהו (שיש בעולם עשירים שמזמנים מזונות לעניים והמה ינצרוהו להעולם) והנה מצינו במשה רבינו [כמדבר ל"ב כ"ב] והייתם נקיים מה' ומישראל ע"כ חשש רבינו הקדוש פן יחשדוהו העולם בחייו שהיה מכבד עשירים בשביל שיהנהו מנכסיהם והגם שהיה בעצמו עשיר גדול מ"מ כתיב [קהלת ה' ט'] אוהב כסף לא ישבע כסף וכיוצא וכדרך כמה רבנים ומנהיגים בעוה"ר (אם כי המה עשירים) ע"כ אמר בשעת פטירתו (ואין אדם משטה בשעת מיתה [כ"ב קע"ה ע"א] ויאמינו לו כל העולם) כי לא נהניתי מעוה"ז אפילו באצבע קטנה ולא נהנה מעולם משום אדם ומתנתו ומה שהיה מכבד עשירים זהו בשביל רק תיקון העולם שהמה נוצרים ומחזיקים את העולם על ידי החזקתם לעניים כנ"ל:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקמא

עז. מה שאמרו חז"ל בקדושת לשונם על הש"ץ או יור"ד לפני התיבה [ברכות ל"ד ע"א] או עוב"ד לפני התיבה [שם] ולא אמרו בלשון עול"ה לפני התיבה או עומ"ד וכו' (כיון שצריך לעמוד לפני התיבה ולא לילך ולרוץ אנה ואנה) וכן כיוצא לא אמרו רק בלשון הנזכר וי"ל שלשון חכמים מרפא ולמדו מוסר להשכיל אשר יר"ד לפני התיבה בשפל"ת רוח נכאה כי מי אנכי העני ממעש ומלא חטאים לעמוד ולהתפלל בעד הצבור וכו' (וכמ"ש בהנוסח הגני העני ממעש וכו') וכן לשון העוב"ד לפני התיבה יתכן היינו שצריך מקודם לסרב ופעם ב' להבהב (כדאיתא בגמ' [שם] וש"ע [א"ר"ה סימן נ"ג סט"ז]) וגם כשישמע לקול הצבור וירד לפני התיבה לא יהיה אצלו כמו "חזקה" באהבתו להשמיע קולו בכל עת עד שיכעס בלבבו אם יתפלל אחר לפני העמוד בפעם אחרת רק יהיה כמו "עובר" לפני התיבה במקרה רק יחשוב כי בפעם הזה שמע לקול מכבדיו. וגם בפעם אחרת אולי כשיסרבו בו כנוצר ולא בחוק קבוע אצלו כמובן:

עח. שמעתי בשם קדוש אחד מדבר מרבותינו זי"ע עה"כ [משלי כ"ט י"ב] מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים כי מושל (היינו צדיק מוש"ל ביראת אלקים שיש לו דרכים עמוקים שמוציא ניצוצין קדושות ממקורי הקליפות ועל ידי זה מוכרח לפעמים לעשות דברים נוראים מכוערים והיינו) מקשיב על דבר שקר (אמנם משרתיו שאינם מהוגנים יחשבו כי מחשבתו בפשיטות לרעה לתאות נפשו ושדרכיו שקרים ר"ל ע"כ המה לבלתי יבינו אותו) כל משרתיו רשעים (ע"כ צריכין ליזהר בזה) והשם יתברך ישמרנו יעזורנו ויורשיענו ב"ב [ותיין בדברינו בד"ת (מהדורא ר' אהרן טריב) מ"ש עה"כ הלן]:

עט. בש"ס גיטין [דף ס"ז ע"א] ר"ש טוחן הרבה ומוציא קימעה תנא משכח קימעה ומה שמוציא אינו מוציא אלא סובין וכן אמר ר"ש לתלמידיו בניי שני מדותי שמדותי תרומות מתרומות מדותיו

תתקמב דברי מהדורא שביעאה תורה

של ר' עקיבא עכ"ל הגמרא. וי"ל דר"ש (סתם שהוא רשב"י כנודע) טוחן הרבה ומוציא קימעא היינו (שמשכח רק מעט דברים שאינן להלכה כפירש"י עיי"ש) י"ל לרשב"י שהוא מקור הסודות [ובק"ו מתלמידיו ר' אבא דהוא רב דאשכחן כ"פ בש"ס שתיק רב וכתב הרמ"ע מפאנו זצ"ל דהיינו שאמר כל לימודו על פי סוד ודברים שאינן רק על פי סוד לא יכול לפרשן על כן שתק וכנודע גם בחיבורנו על זה [ועיין מ"ש לעיל אות כ"ב] בעה"י] משכח (שלא היה כדאי בעיניו) קימעא (היינו אותו מיעוט שלא נראה לפניו מתאימות להלכה עם הסוד יחידיו) ח"ש לתלמידיו שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מדותיו של רע"ק (שנגלה לו דברים שלא נאמרו למשה רבינו כידוע במד"ר [פ"ט ז] ע"כ ר"ש בירר גם מהם תרומה דהיינו סלת נקי"י כמו תרומה וקודש הקדשים וכמ"ש המדרש"א זצ"ל בזה על הגמרא והיינו מה שיתכן גם על פי סוד כנזכר) ואמר לתלמידיו שגם המה יעשו כן ושנו מדותי (ובאמת ר' אבא עשה כן וכנ"ל מהרמ"ע) והבן: [ובחי' שער יששכר כת"י מאמר גל עיני לל"ג בעומר כתבתי בעה"י עוד מזה קצת באופן אחר מדברי הש"ס מכות [דף י"ז ע"ב] דילידא אימיה כרבי שמעון תילוד:]

פ. הנה מעולם לא זכיתי להבין מה שאנו אומרים בברכת המינים (ולמלשינים) ומלכות ודון (או המינים) מהרה תעקר ותשבר ותמגר ותכניע במהרה בימינו וכן מסיימים שובר אויבים ומכניע זדים [מינים בנוסחא אחרתא בסידורי הספרדים] ועיין בחי' חמשה מאמרות במאמר נוסח התפלה. עכ"פ לכ"ע בכל הנוסחאות הוא כנ"ל תשבר ותמגר (היינו לבטלם ולשברם לגמרי היינו למגר ולאבר עד היסוד בו ואם כן ל"ש לשון) ותכניע (דהיינו שיכניעו את עצמם והלא אם יתבטלו וישברו ויאבר לא יהיה עוד מי שיכניע את עצמו ולשון "מכניע" לא שייך רק למי שעומד בקיומו ותוקפו עם כל זה הוא מכניע את עצמו בפני תבירו מה שאין כן בזה הני מילי סיתרא"י ניהו) וכן בסיום הברכה שובר אויבים ומכניע מיני"ם קשה גם כן דכיון שישברו ויאברו לא יהיה עוד מי ליכנע

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקמג

את עצמו בפנינו. וי"ל והנה מיני"ם שכן נקראת הברכה בש"ס ורמב"ם (ועיין בחי' הג"ל נוסח התפלה) נקרא ברכת המיני"ם וידוע מדש"י בסוף סוטה כי מי"ן ד"ת מ'אמיני י"שי נ'וצרי זהו בגלות אדום הלז שהחל טרם וסמוך לחודבן ביהמ"ק ואצלם אנו בגלות המד הלז על כן על האויבים בין מאו"ה בין מישראל המצידים לנו ומלשינים ומוסרים ומצעדים אותנו אנו מתפללים שישברם וימגר אותם לגמרי מה שאין כן מלכות המינים שהוא גלות אדום שאנתנו כעת בעוה"ד טרם ביאת גואל צדק ב"ב אין באפשרי לבטלם ולשברם לגמרי על כן מתפללים עליהם דק "להכניע" שיעשו כרצוננו ויכנעו ויטו לבם מרצונם הטוב לרצוננו וכן סיום הברכה שובר אויבים (כנ"ל לשברם ולבטלם לגמרי) ומכניע מינים (או) ודים. אלו שרי המלכות אדום הגדולים אי אפשר לבטלם לעת עתה לגמרי רק להכניע ואשר לב מלכים ושרים בידו יתברך שמו יושענו ב"ב להטות לבם של המושלים הנזכרים כרצוננו כנ"ל:

פא. שאלני מופלג אחד על דברי קדוש זקני באגרא ופרקא נאות

[ד] מה שהמציא והסביר הטעם שנותנים פדיון להצדיק

כשבאים להתפלל על איזה דבר [ועיין מ"ש בר"ת מה"ק אות כ"ז. וח"ו אות פ"ג] עיי"ש בשם דרשות הר"ן ז"ל שכתב שבע"כ היה כן המנהג גם בבואם לפני נביאי אמת כמבואר שמה ותמה הג"ל מדוע לא הביא מתוה"ק [פרשת תולדות] שאמר יצחק אבינו [כראשית כ"ז ד'] ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי והביאה לי ואוכלה בעבור תברכך נפשי וגו' ור"ל כי לכאורה יפלא וכי רבקה אמנו לא נתנה לבעלה הקדוש (יצחק אבינו) לאכול המטעמים אשר אהב. וגם וכי את בנו אשר אהבו לא יברך לעת זקנתו. קודם פטירתו. גם אם לא יביא לו מתנות ומטעמים אלא ודאי כיון שיצחק אביו רצה שיהיה חל הברכה על כן ציוה גם שביא לו המטעמים למנה ופדיון כנזכר. והשבתי לו כי מה שלא הביאו ראייה מזה לנתינת הפדיון מהכתוב שאמר יצחק לבנו י"ל מטעם שכתב החיד"א ז"ל האופנים אשר מסוגל התפלה להתקבל ואחד מהם שתהיה בעת עשיית המצוה ומכל שכן

תתקמד דברי מהדורא שביעאה תורה

ברכה (שהוא גדולה מזה דאמרינן [ויק"ר י' ה'] תפלה עושה מחצה אבל ברכה אם חלה. היא כולה. ואכמ"ל) על כן רצה יצחק אבינו שתהיה בעת עשיית המצוה היינו מצות כיבוד אב דהמצוה מאכיל ומשקה וכו' (וגם יעקב אבינו קיים מצות כיבוד אם היינו רבקה אמנו כמו שאמרה לו אך שמע בקולי וגו') על כן ציוה שיעשה לו מטעמים ויקיים מצות כיבוד אב ואז כשיביא לו יברכהו. וכשתהיה בעת עשיית המצוה תתקיים הברכה כנזכר. [ועיין בדברינו ד"ת מהדורא תנינא אות ה' ב"ה ועוד לאלוק מילין]:

פב. צדק"ה וחס"ד בגימטריא זד"ע עדה"כ [הושע י' י"ב] זרע"ו לכם לצדקה כי בסוד הזר"ע שמשמים (בטבע שהטביע היוצר בראשית יתברך שמו) גרעין אחד קטן בתוך האדמה וממנו נצמח אילן גדול ופירותיו מרובים כך צריכין רק לעשות פתח כחורו של מחס וילבש צדקה כשריון כל פרוטה ופרוטה וכו' [ב"כ ט' ע"ב]. עשר בשביל שתתעשר [שבת קי"ט ע"א] רשמתי רק למזכרת ובסעודת חבורה צדקה וחסד שעושים בפה"ק שהוא בליל חנוכה אמרתי עוד בזה בעה"י. ואכמ"ל:

פג. בזוה"ק פרשת חיי שרה [ו' קכ"ד ע"ב] אין לך כל צדיק וצדיק מאותם העוסקים בתורה שאין לו מאתים עולמות דכסופין בשביל התורה הה"ד [שה"ש ח'] ומאתים לנוטרים את פריה, ומאתים על שמוסרים עצמם בכל יום כאילו נהרגו על קדושת שמו וכו' עכל"ה והנה מ"ש מאתי"ם עולמות דכסיפין יפלא לכל עובר דהא אשכחן ת' עלמין דכסיפין ולא מאתי"ם וכמ"ש בזה בסמוך בתוספתא לעיל [ו' קכ"ג ע"ב] עה"כ ארבע מאות שקל כסף ארבע מאות עלמין דכסופין עיי"ש ונראה פשוט כי יתאחדו הדברים וגם כאן אמר כן [במדרש הנעלם] בזה כי ר' עלמין יירית בשביל התורה כמ"ש ומאתים לנוטרים את פריה וגם ר' עלמין יירית בשביל המס"נ שישנו בכל יום והוא יחד במספר ר' מאות עלמין דכסופין וק"ל. אולם מוסר גדול יש ללמוד מזה כי הת' עלמין דכסופין דאינון אחסנא לעוסקים באורייתא כנראה מזה אינם לעוסקים בה

דברי מהרורא שביעאה תורה תתקמה

בשביל שכל הנחמד והעמוק אשר בה ולפלפל ולסלסל רק (גם מזה אל תנח ירך לפלפל בעה"י כנוכר אבל). צדיכין גם מס"נ בכל יום נגר מפירי תודה והמה הכופרים. המתחרשים לבקרים. ואז יתייחדו הב"פ ר' עולמות ס"ה ת' עלמין רכסופין כנוכר:

פד. והמשכילים יזהירו כוזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים

לעולם ועד. ואתה דניאל סתום הרברים וחתום

הספר עד עת קץ וגו' [דניאל י"ב ג'] י"ל (על דרך צחות קצת) והמשכילים (הם המנהיגים המפורסמים לחכמים ומשכילים. אם כי המה מפורסמים למנהיגי הדת והאומה של בני ישראל עם כל זה לאשר אומנתם ביותר ודרכם בתור חכמים ומשכילים על כן יאהבום קצת העולם כי יש באהבתם גם פתיית היצר. ולפעמים חכמתם מדובה ממעשיהם ועל ידי זה בא רוח ועוקרתן [כראיתא באבות] ונעשו מסכילים. וע"כ) יזהירו כוזהר הרקיע (כעין הרקיע שבמקומות רבות מזהיר בצהרים אך מחשיך לעת ערב בשקיעת החמה [כדאמרינן בש"ס שבת ל"ד ע"ב] בקצותיו כן המה יטו א"ע לפי המקום והזמן. לא כן) ומצדיקי הרבים (באמת שמזהירים ומוכיחים ומצדיקים את הרבים המה לא יחתו מכל והמה עומדים תמיד בגדולתם ברום שמים ככוכבים [רק ביום אינם נראים בעת זריחת השמש בעת שליטת או"ה שמונין לחמה] אבל [כדברי חז"ל בכתובות ק"ה ע"ב] האי צורבא מרבנן דסני ליה בני מתא משום רמוכת להו במילי דשמיא ע"כ המה נראים בעיני העולם. רק) ככוכבים (שנראים קטן בעיני העולם הבורים והפשוטים אמנם באמת בעצמותם המה הגדולים ביותר מאור רק לגודל הרחקם בעולם השפל נראים כקטנים כן יחזיקו העולם את מצדיקי הרבים לקטנים באיכותם מפני הרחקם מהם כי ישנאו אותם כנ"ל אמנם בעצמותם המה עיקר הגדולים וטובים כנוכר. כן יהיה) עולם ועד. ואתה דניאל סתום הדברים וגו' (היינו רמז כי גם בדורו של מלך המשיח יהיה כנ"ל והגם שנגלה וברור יהיה הקץ אמנם סתום הרברים וחתום בהסתר פנים מאוד בסוף יומיא ע"כ הוא כן הנסיון עד שיתגלה ויבא משיח צדקנו בב"א):

תתקמו דברי מהדורא שביעאה תורה

פה. באור החיים הקדוש [סוף פרשת יחזק' בר"ה ואתם חשבתם וגו' אלקים חשבה לטובה כתב ח"ל והרי זה דומה למתכוין להשקות תבירו כוס מות והשקהו כוס יין שאינו מתחייב כלום והרי הם פטורים וחכאים גם בדיני שמים עכ"ל]. והנה יפלא ויתמה כל עובר ע"ד קדוש ה' כנזכר כי איך יתכן לומר שפטור גם בדיני שמים במתכוין להשקות תבירו כוס סם המות והשקהו יין והלא כונתו היה לרעה וכבר נודע מה שאמרו חז"ל [נזיר כ"ג ע"א] עה"כ [במדבר ל' י"ג] אישה הפרס וה' יסלח לה והו' אשה שנדרה ועברה ולא ידעה שבעלה הפר לה כמובא שם ברש"י [י]. וכן מי שחשב להעלות בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה שצריך עכ"ו כפרה וכמובא שם בש"ס נזיר ולמה כתב האוה"ח שפטור גם בדיני שמים. ובהיותי מצטעד בזה השיב (הראש מתלמידי ישיבתנו) ידי"נ החרץ ובקי בח"ת הנפלא מ' דוד קליין נ"י מפה"ק כי יש לחלק במי שמחשבתו לרעה ועלה בידו דבר היתר (כגון בשר טלה או אשה שעברה על נדרה ונמצא שכבר הפר לה בעלה בלי ידיעתה) היינו רשות אבל לא מצוה או עכ"פ צריך כפרה על כונתו בתחלה לרעה אבל כשעלה בידו שעשה מצוה (גם בלתי מטרת כונתו) דאז י"ל דפטור בכה"ג גם בדיני שמים וחיליה כעין מ"ש בשבת בסוגיא דשבת [דף קל"ז ע"א] בטעה בדבר מצוה ועשה מצוה (בשני תינוקות שהיה לו למול וכו') דאז פטור וכן מש"ס נזיר דאמרינן שם [דף כ"ג ע"א] בשני בני אדם זה אשתו ואחותו עמו בבית ולזה גם כן כמותו לזה נודמנה לו אשתו ולזה נודמנה לו אחותו ופריך הגמרא הלא אנן קאמרינן חדא דרך והכא שני דרכים ותירץ אלא משל ללוט ושתי בנותיו וכו' וקשה דהא הול"ל דגם בשני בני אדם לזה אשתו ואחותו ולזה גם כן רק לשניהם נודמנו להם אשתו רק אחד חשב לאשתו (ע"כ נאמר בו [הושע י"ד] צדיקים ילכו בם) ואחר נתכוין לאחותו ונודמנה לו אשתו ע"כ נאמר בו על כונתו ופושעים יכשלו וזה לא הוי בשני דרכים כיון דשניהם נודמנו להם נשותיהם (עיי"ש בגמרא ותבין) אלא ודאי כיון דלא תירץ כן רק נטו לענין אחר משל ללוט וכו' בע"כ דר"ל להש"ס דאם באמת נודמן לכל אדם אשתו אם כן עשה מצוה

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקמו

ע"כ לא שייך לומר ופושעים יכשלו בם ואין צריך כפרה גם כשנתכוין לרבר עבירה ולפי זה מיושב שפיר רברי האוה"ת אתם חשבתם עלי רעה אלקים חשבה לטובה להחיות עם רב וכיון שנתהוה על ידי זה מצוה גדולה כזו להחיות עם רב ע"כ לא שייך לומר דצריכין כפרה על מחשבתם בתחלה לרעה כיון שבכה"ג שנתהוה מצוה אין צריכין כפרה כנזכר ואתי שפיר ונכון ומ"ש האוה"ת לדמותו למי שנתן לחבירו כוס (בהחשבו שהוא) של סם המות והיה יין שפסוד (היינו שאין צריך כפרה) אף בריני שמים היינו כיון שנתן לו כוס של יין והוי מצוה צדקה לעני או אם הוא עשיר הוי גמ"ת שהוא בין לעניים בין לעשירים כדאמרין בסוכה [דף מ"ט ע"ב] ע"כ א"צ כפרה עכ"ר הנו' הגם שפירשו ברברי האוה"ת שנמצא שהוא בכוס של יין והוי מצוה הוא קצת רחוק מ"מ מצוה ליישב וכדאי להבין ולתרץ רברי אא"ק מאור עיננו האוה"ת זי"ע:

אמנם אמרתי אז בדברי הש"ס נזיר הג"ל שאמרו בלוט ושני בנותיו שעליהן אמרו [הושע י"ד] צדיקים ילכו בם ועליו נאמר ופושעים יכשלו בם ומקשי הגמרא ומאי הוה ליה למיעבר (ללוט) מאי הוה הוה (מה שעשו בנותיו בלילה) ותירץ הגמרא נ"מ דלפניא אתרא לא איבעי למישתי חמרא. ובוה יונעם שפיר דעיקר שורש מלכות בית דוד בראשון מהמעשה הזאת כמ"ש במדרש רבה [בראשית מ"א ד'] עה"כ [תהלים פ"ט כ"א] מצאתי דוד עבדי היכן מצאתיו בסדום (היינו מהאי מעשה) [וכמו שפירשנו כבר עה"כ [בראשית י"ד י"ד] וישמע אברם כי נשבה אחיו היינו הני"ק שיש בלוט שזהו תכלית הנרצה שיצמח בזה גואלנו ומשיח צדקנו שיבא ויתעלה ב"ב] והנה לפי דברי הגמרא נזיר הנזכר חטא לוט היה רק בלילה השניה בלדת שורש עמון אבל בלילה הראשונה בלדת מואב לא חטא ע"כ שפיר היה שורש דוד מלכנו ממואב (מואב ולא מואבית ע"כ גם מזרע האם והוא מלוט וב' בנותיו שעליהם נאמר צדיקים ילכו בם ולשם מצוה נתכוונו וגם בלוט לא נאמר חטא רק בלילה הב' אבל בלילה א' שורש לידת מואב לא חטא כנזכר:

תתקמח דברי מהדורא שביעאה תורה

אולם לפי מש"כ הרמב"ם בפירוש המשניות [פרק חלק] אשר משיח צדקנו צריך להיות מזרע רוד ושלמה וכיון ששלמה המלך נשא גיורת עמונית ואם כן צ"ל ללמד זכות שגם בלילה הב' (לידת בן עמון) גם כן לא היה בעבירה וצ"ל דבאמת למה נאמר על בנות לוט צדיקים ילכו בם גם בלילה הב' כי אם שחשבו שהעולם כולו חרב כמו סדום ולא נשארו רק הם לחיות מאביהן זרע לבנין העולם מחדש וז"ש לשם מצוה נתכוננו כמו שאמרו חז"ל ע"כ חששו פן לא תתעבר הא' מלילה הא' ע"כ צריכין גם השניה כי עכ"פ אחד משניהם בודאי תתעבר וכיון שתלוי בנין העולם אז בזה כפי שחשבו בטח ע"כ א"א להעמיד זאת על מציאות רחוק שהאחת תתעבר מיד ובלילה א' ועכ"פ צריכין שנים כנוכר (ומלבד דבב"ג העיקר חוששין לזרע האם והם לשם שמים נתכוננו) ע"כ גם לגבי ידי' אם כי אמרו שם בגמרא כי לשם תאוה נתכוין מכל מקום בבני נח לא נאסרו ערות קרוביו (וזולת א"א אשר הוא דר עמה כדרך אישות כמ"ש הרמב"ם ז"ל) רק מטעם שנהגו כן בימות קדם ובמקום נחיצות כזה שחשבו אז לקיום עולם לא שייך מנהג כמובן זהו שי"ל להיתרא מעיקרא בשורש עמון במה שיצא משם זרע שלמה המלך כנוכר:

שוב הראוני בשו"ת בית יצחק [חיד"ד סי' ח' אות ח'] שהקשה הך קושיא הנ"ל על רבינו האוה"ח סוף פרשת ויחי כנוכר ותירץ כהנ"ל דהיכא שעושה מצוה י"ל דשוב אין צריך אפילו כפרה כגון שם שנתהוה על ידי זה מצוה רבה להחיות עם רב. אולם מ"ש שם במוסגר לתרץ עוד קושיא זו על פי דברי הגאון בעל ושב הכהן דבעבירות שבין אדם לחבירו אין יוה"כ מכפר [וימא פ"ה ע"ב] מ"מ כיון שחטא רק במחשבה או גם בין אדם לחבירו יוה"כ מכפר ונמצא שבכה"ג כבר כיפר יוה"כ ואין צריך כפרה עכת"ד וזה אינו תירוץ לגבי אחי יוסף כיון שלא הי' חטאם במחשבה בלבד רק במעשה גמור שמכרוהו למצרים אפילו שנתהוה מהמעשה ההוא לטובה מ"מ לא שייך לומר דמעיקרא לא עשו רק במחשבה. אלא ודאי לתרץ רק כדאמרן לעיל:

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקמט

שוב ראיתי שם בבית יצחק (בסוף החשוכה בד"ה בשולי המכתב) שכתב בשם ברכת שמואל על פי מה שכתב הרמב"ם דגונב בנו פטור משום דכתיב ונמצא בידו ועיין סנהדרין [דף פ"ה ע"ב] ה"ה בגונב אחיו פטור ועל פי זה רצה ליישב הקושיא על האוה"ח הנ"ל. כיון דלפי זה היו אחי יוסף פטורים עיי"ש ובאמת לא העלה בזה (בבית יצחק) ארוכה דהא פשוט מהגמרא דרק בדיני אדם פטורים מונמצא בידו (גונב נפש) מות יומת אבל בדיני שמים פשוט דחייב על מעשה צר ומתועב בגונב נפש אחיו ואם כן הדרא קושיא לדוכתא איך זכאי בדיני שמים. אלא ודאי מחזורתא כדאמרינן לעיל בתחלה:

עוד כתב שם בבית יצחק לתמוה על פי הנ"ל על לשון הפייטן במוסף ביוה"כ בעשרה הרוגי מלכות מדוע לא השיבו למלך הרשע שהמה היו פטורים מפני שגנבו רק אחיהם עכת"ד, והנה הם לא היו אז בעצמם עשרת השבטים להתחייב בעצמם בדיני בני אדם רק גלגול נשמותם והוא בידי שמים ע"כ שפיר אמרו (שם בפיוט) ח"ל זמן תנה לנו שלשה ימים עד שנדע אם נגזר הדבר ממרומים (בדיני שמים) אם אנו חייבים ואשמים ומעתה לא קשה כלל קושיית הבית יצחק כנזכר:

פז. [ברכות דף כ"ח ע"ב] וכשחלה ריב"ז נכנסו תלמידיו לבקרו וכו' א"ל תלמידיו נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק מפני מה אתה בוכה וכו' וקשי' טובא לכאורה למה הזכירו אז מעלותיו ושבתו ותואריו והיה להם לומר סתם רבינו, ואם היה כונתם שאין לו לבכות ולירא מעולם הבא כי יש לו כל הזכותים ומעלות האלו הלא אז יותר טוב בבוא האדם לעולם העליון כשישיג שפלות רוח כי אמרו חכז"ל בתענית [דף כ' ע"א] לעולם יהא אדם רק כקנה ולא יהיה קשה כארז אם כן אין זה מעלה כשהוא קשה כארז והיינו עמוד הימיני (כברזל ואבן) פטיש החזק כנזכר, אלא ודאי דיש לחלק שפיר דבאדם שאינו מנהיג ומנהל עדה שפיר המעלה אצלו שהוא רך כקנה שייף ועייל שייף ונפיק וכו' מה שאין כן

תתקנ דברי מהרורא שביעאה תורה

למנהיג הדוד לא יוכל להיות רך כקנה רך צריך להיות במעלת קשה
כארו ולבו קלבי הארי לעמוד בגרר ובפרץ בעד ה' ותורתו ובעד ישראל
עמו וכמ"ש בדברי תורה [מהרורא ב' אות קכ"ח] בשם הה"ק מהר"מ
מפרימישלאן זי"ע עה"כ [במדבר י' ד'] ובהקהיל את הקהל תתקעו ולא
תריעו שמנהל העדה ומקהיל את הקהל לא יציע בפניהם שברון לבו
מחטאיו רק לזכותם ולהוכיחם בכח מוסרו באמיץ כח ולב שלם עיי"ש
חז"ש תלמידיו לריב"ז נר ישראל (על ידי שאתה נר ישראל ומנהיגם
ומזהידם ומדריכם ע"כ צ"ל בע"כ) עמוד הימיני פטיש החזק (להיות
כעמוד כפטיש החזק שלא יחת מפני כל רך) לעמוד ולהזהיר בעד ה'
ותורתו. ועל ידי זה יש לו מעלה חכות מה שאמרו באבות [פ"ה] כל
המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו על ידי שיהיה מזהירם ומדריכם
לטובה ומזכה את הרבים שלא יסו מן הדרך חז"ש תלמידיו כיון שאתה
נר ישראל וכו' ומצדיק הרבים כנ"ל אם כן מדוע יפחד מעונש חטאיו
כלום ולמה יבכה:

ועל זה השיב להם ריב"ז כי יירא לנפשו (מרויב ענוותנותו וצדקתו עד
אין חקר חשב כן) כי עדיין לא יצא י"ח הן לגבי עצמו והן לגבי
בכלל מצדיקי הרבים חז"ש אלו לפני מלך בשד ורם היו מוליכין אותי
וכו' שאם כועס עלי אין כעסו כעס עולם ואם אוסרני אין איסורו איסור
עולם ואם ממיתני אינו מיתת עולם וכו' ועכשיו שמוליכין אותי לפני
מלך מלכי המלכים הקב"ה שאם כועס עלי כעסו כעס עולם וכו' ואם
ממיתני מיתתו מיתת עולם וכו' והרי אנו מאמינים בתחיית המתים ולא
שייך אצלנו (ובפרט אצל ריב"ז) מיתת עולם, אלא ודאי אשר כוונה
עמוקה יש בזה ונדפס כעת בשם הה"ק מהר"מ מסאוואראן זי"ע דבר
נחמד בזה כי הגה ההתחייבות שיש לכל אחד אם מצד עצמו שצריך
לעשות רצון קונו יתברך שמו ושלא לעבור על מצותיו ועוד יש חוב על
כל אחד להועיל לחולתו מטעם ערבות ולהוכיחו ולהדריכו ובפרט ממונה
על הצבור ובפרט מי שיש בידו למחות ולהוכיח על כל העולם בני דוד

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנא

עכ"פ השומעים לקולו וכדאמדינן בשבת [ג"ד ע"ב] כל מי שאפשר לו למחות ולא מיחה וכו' באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו נתפס על כל העולם כולו, וז"ש שאם לפני מלך בשד ודם מוליכין אותו אין כעסו ואיסורו או מיתתו היינו העונש שיענישו הוא חייב רק בעד עצמו ואין עליו אחריות וזולתו הוא העולם כולו וז"ש אין וכו' מיתת עול"ם (בעד העול"ם לא יענשו אותי) מה שאין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה שמוליכין אותי אשר כעסו ואיסורו או מיתתו מיתת עולם היינו בעד העול"ם כנזכר (מי שיש בידו למחות להעולם או לבני ביתו או לבני עירו ואינו מוחה נתפס עליהם כנ"ל) ובזה פי' סיום דברי ריב"ז שאמר (שם) ולא עוד אלא שיש לפני שני דרכים אחד לגן עדן ואחד לגיהנם וכו' ומה הוא הפירוש בלשון "ולא עוד" הלא היינו הך וזהו היה הפחד שלו מפני הב' דרכים אולי לגיהנם ח"ו יוליכדו וזהו דקאמר עד עתה אילו לפני מלך בשד ודם וכו' ומה זה שהוסיף ולא עוד וכו'. אלא ודאי יובן במה דקאמדינן שמתירא מפני שהיה לו למחות וז"א כעסו כעס עולם (בעד העולם) וכן להלאה מיתתו מיתת עולם (שלא הוכיחם וכו"ל) וז"ש ולא עוד אלא שיש לפני (בעצמי) ב' דרכים אחד לגיהנם ואחד לגן עדן (לדון אותי על מעשי בעצמי האך היה הנהגתי) עכ"ד הה"ק הנ"ל וזהו יתייחדו הדברים עם מה שכתבנו מקורם יהי רצון שנזכה לתיקון עולם בב"ב:

פז. בע"ח [שער התיקון פ"ג בסופו] ואז יתבטל שם מ"ה ואז לא יהיה

רק ב' אורות של ע"ב וס"ג עכל"ה ועל זה תמחו

המקובלים (עיי' אמת ליעקב דף מ"ט ע"ד ושם בע"ח בהגהות וביאורים) דאין

יתכן דשם מ"ה שהוא כנגד ו' דשם הוי"ה ב"ה שיתבטל ח"ו. ובמבוא

שעדים [שער ב' ח"ב פ"ב] כתב הרב מהר"נ ז"ל שכונתו שיתבטל שם מ"ה

מפעולתו שהוא הבידור ואז ישלוט שם ס"ג ולא שם מ"ה עיי"ש אמנם

להבין הענין אפס קצה מגידו מוסבר על פי הנודע במקובלים עה"כ נזכרה

י"ד ס"ן ביום ההוא יהי"ה ה' אחד וגו' כי בביאת גואל צדק ב"ב יהיה

תתקנב דברי מהדורא שביעאה תורה

השם הוי"ה במקום הוא"ו יהיה עוד י' שני' והיינו יהי"ה כנודע מ"ש בעל הפייטן (בז' של פסח) שם יקרא ככתיבתו מתציו (היינו י"ה) תתמלא תיבתו (עוד הפעם י"ק. והיינו יהי') והיינו כי האות ו' שהוא בבחינת יצירה ששם עוד התערובות והבירור (כנ"ל מלשון המבוא שערים) ולעתיד לבוא ב"ב לא יהיה שום תערובות ולא יצטרכו לשום בירור יתגלה במקומו שם ס"ג שהיא בחינת אימא עילאה במזל יובל העליון דתמן נפקין עברין לחירון חז"ש בע"ח שאז לא יהיה רק ב' אורות של ע"ב וס"ג כנוכח לשונו הק' היינו כי ע"ב וס"ג הם י"ק כנודע וכנ"ל ובמקום אשר עתה י"ק (ע"ב ס"ג) עם ו"ה (מ"ה ב"ן) יהיה אז רק עוד הפעם י"ק ביום ההוא יהיה כנ"ל ולא קשה מידי כל קושית הנ"ל [ועיין לעיל כזה אות כ']:

פח. מדוע את הולכת אליו היום לא חרש ולא שבת. ותאמר שלום.

[מלכים ב' ד'] וקשה דאיך הוציאה הצדיקת דבר שקר ח"ו מפיה לומר לכל אחר כי שלום בביתה בעת שכבר היה מת אם שחשבה שהנביא עוד יחיה בתח"מ (כאשר היה באמת) אבל לעת עתה לא היה שלום (ועיין מ"ש על זה בדברי תורה [מהדורא ה' אות י"ג ד'] וגם מ"ש בד"ת [מה"ק אות צ"ח עיי"ש] ובע"כ המקראות האלו צוחים ואומרים חדשני. וי"ל בדרך רמז כי הנה יש עתים הקשים של גז"ר ר"ל. אמנם יכולים לבטלן ברצות השם יתברך בעת דצון ובעתותי קודש ובשבת ויו"ט חז"ש מדוע את הולכת (לפעול דבר גדול וקשה כזה אצל הנביא, היינו תחיית המתים שהוא נס גדול לבטל הגזר רין שהיה נעשה כבר ר"ל) לא חרש ולא שבת היום (שאינו היום רק מימות החול לא שבת ולא יו"ט שזהו נקרא חודש כמו שביארנו באמת בעה"י בד"ת [מה"ק אות צ"ח עיי"ש] ואיך תוכל לפעול כזאת בימי החול) ותאמר שלום (על פי דברי המד"ד [פ' ל"ח סימן נ'] גדול השלום שאפילו ישראל עובדים ע"ז ושלום ביניהם אמר הקב"ה שלא יוכל לשלוט בהם שום רע כיון ששלום ביניהם עיי"ש) וזהו שאמרה אשר הולכת בכח זכות השלו"ם תוכל לבטל כל הגזר רין

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנא

היותר קשה כי אין לך גזר דין חמור יותר מעובר עבודה זרה ר"ל ואף על פי כן על ידי השלום לא יוכל לשלוט שום רע כנזכר):

פ"ט. א"י (ע"ד צחות) כי הנה הדרך אצל ארמוריי"ם הצדיקי אמת כי קשה ליכנס לביתם בימות החול מפני ביטול תורה רק בעתים ירועים אמנם בשבת קודש וימים טובים הם הרבה יותר רוב הימים רק עם הצבור יחדיו בתפלות ובסעודות ואז יכולים לראותם וליכנס אצלם ח"ש מדוע את הולכת לא חרש ולא שבת היום (ולא תוכל ליכנס בימות החול בכל עת שתדפוק ותרצה כנ"ל) ותאמר שלום (הבאתי בשורת שלום או עצה כדת מה לעשות לגמור השלום בין אדם לחבירו בין איש לאשתו או בין הקהלות וכיוצא שלום שהוא נחוץ על פי התורה ואז יכניסוני לדפיקתי על ככה בכל עת וגם בימי החול לאו דוקא בשבת ויו"ט) כנזכר:

צ. שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיר. תהלת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קדשו לעולם ועד. [נתהלים קמ"ה כ'] י"ל סמיכות והמשך הכתובים על פי הגודע מדברי חז"ל בברכות [ו' ע"ב] ומגילה [ו' ע"ב] ובכמה דוכתי מענין להתגרות ברשעים בעולם הזה ומחלקין בין צדיק גמור ובין רשע גמור או שעה משחקת לו והנה באמת מי יאמר זכיתי לבי וכו' שיקרא צדיק גמור וכן להיפך רשע שהשעה משחקת לו ה' ישמרנו. אולם י"ל מליצת זכות למען כבוד שמו יתברך ואמונתו ותורתו כי כשהרשע נופל בכל מיני מפלות אז הוא כבוד שמו יתברך והתגלות כבוד מלכותו כמ"ש בכתובים כמה פעמים מה שאין כן אם רק נעשה הסיבה שאין ביכולת הרשע להרע להצדיק וי"א העומר למגן ומחסה בעד ה' ותורתו אז סוברים ואומרים העולם פשוטי בני אדם כי הוא רק סיבה טבעיות או מזלי' דהצדיק גרם (שהוא בר מזל מילדותו וכיוצא) אמנם כשיבא מפלת הרשעים או יכירו וידעו כי השם יתברך שופט כל הארץ ולו העוז והממשלה. ח"ש שומר ה' את כל אוהביו (ועל זה יוכל להיות קסרוג ח"ו על הצדיק שאינו אוהב ה' באמת לאמתו.

תתקנך דברי מהדורא שביעאה תורה

אמנם על זה יש טענה כי על ידי ואת כל הרשעים ישמיד (אז) תהלת ה' ידבר פי ויבורך כל בשר שם קדשו לעולם ועד (מהללים שמו יתברך כל בשר בראותם כי השם יתברך הוא השופט ומנהיג ונתגדל ונתקדש שמו יתברך) כנוכר:

צא. [גיסין דף נ"ו ע"ב] בריב"ז שביקש (בעת חורבן ביהמ"ק) מאת אספסיינוס קיסר (על שאמר ליה בעי מינאי מידי דאתן לך) דא"ל תן לי יבנה וחכמיה ושושילתא דרבן גמליאל ואסוותא דמסיין ליה לר' צדוק. ויתמה כל קורא דהא נתן לו רשות רק לבקש מידי היינו דבר אחד והוא ביקש ג' דברים (הנוכרים) ואם מידי לא "דוקא" דבר אחד הלא היה לו לבקש יותר בהצלת נפשות (גם אם לא יבקש כולו כדאמרינן שם דסבר כולי האי לא עבד) היינו השבויים לאלפים ולמאות אלפים שלא ייסרם בעינינו קשים עכ"פ באכזריות גדולה ח"ו וכיוצא, אלא ודאי דאלו השלשה דברים הכל הם רק דבר אחד שנתן לו רשות לבקש כנוכר. דהנה ריב"ז צפה ברוח קדשו שכבר נגזר ויהיה החורבן בית שני בעוה"ר (וכדאמרינן שם דאמרו דלא אסתייעא מילתא ללחום עמהם למנוע החורבן) על כן חשב אז רק על התקרבות הגאולה בגין בית ג' ולקצר הגלות האחרון המר הלז. והנה לזה יש ג' עצות. א) על ידי לימוד התורה להרבות וכדאמרינן בב"ב [דף ח' ע"א] עה"כ [הושע ח' י'] כי יתנו בגוים עתה אקבצם (ובוזה"ק [] אי ישראל לעין באורייתא לא משתכחין בגלותא). ב) על ידי משיח בן דוד ושושילתא דיליה שיהיה מזרע דוד מלכנו ומבלעדו אין גאולה. ג) על ידי תפלות ובקשות ובכיות וצומות וכדכתיב [ידימיה ל"א ט'] בבכי יבואו ובתחנונים אובילם על כן ביקש בזה הג' דברים שהם רק למטרה אחת כדבר אחד לביאת גואל צדק ב"ב א) יבנה וחכמיה מקום ישיבות לימוד התורה ולהוסיף אומץ להלאה, ב) שושילתא דר"ג שלא תכלה שולטני דבית דוד כמו שפירש"י ז"ל, ג) אסוותא דר' צדוק שיברוהו מחדש כיון שלא הועילו תעניותיו שלא יתרב

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנה

הבית השני על כל פנים (כשיבדרא) יתחיל עוד להתענות ולבכות ולהתפלל על בנין הבית בחזרה היינו בית הג' בב"א:

צב. בקדושין [דף י"ג ע"א] כל שאינו יודע בטיב גיטין וקדושין לא יהא לו עסק עמהן א"ר אסי א"ר יוחנן וקשין לעולם יותר מדור המבול עיי"ש ובמהרש"א דלכך נקט גיטין וקדושין משום דבגיטין נפיש מילי' (הדינים למאות ואלפים) ועל ידי זה שאינו בקי בסידור הגיטין וקדושין לאתר גט זה ע"כ נפקי מיניה חודבא ומכשול ח"ו עיי"ש אמנם צדיכין להבין למה הוא גרע עוד יותר מדור המבול אשר היו שטופים כ"כ בעריות ובזימה כנודע. וי"ל דהנה דור המבול היה להם זכות ללמד עליהם מפני התגברות מרובה כח התאוה באויר דורם עד שגם החיות ועופות דבקו את עצמם מין בשאינו מינו על כן יש לדונם באיזו אופן אולי בשוגג קרוב לאונס מפני שגעון תאות יצרם אז כנזכר מה שאין כן מי שמתעסק בגיטין וקדושין ואינו בקי ובפרט בסידור גיטין שעל ידי זה גורם אח"כ הקדושין וגשואין עם א"א וקיי"ל נאבות פ"ד מ"ג] שגגת תלמוד עולה וזון מכל שכן שהם בכלל מזידים על ידי שמכשילים העולם ואומרים בערמותם כי המה בקיאים בטיב גיטין וקדושין ומכשילים רבים בעריות ר"ל על כן גדול עונם בזה ביותר מדור המבול כנזכר ה' יצילנו יעזרנו ויושיענו ב"ב:

צג. מהראוי להתבונן חסדי השי"ת עלינו וזכותן של ישראל בדור השפל הזה בגלות האחרון ואיך עברו עלינו הנסיונות הנוראים בכל דור ודור מאז ועד עתה כי בביאה הראשונה לארץ ישראל אשר היתה מוכנת מיד אחרי מתן תורה. לולא עד המלך במסכו נרדי נתן ריתו וע"כ נסובב התנועה במדבר ארבעים שנה ובימי השופטים והמלחמות הגדולות עד בנין (בית א') שלמה אמנם זהו המעשה (לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה וכו') הנ"ל היה על ידי טעות ששה שעות שלא יכלו להמתין על משה רבינו והיה טעות על "יום" אתר כי המה

תתקנו דברי מהדורא שביעאה תורה

חשבו לילו עמו עד שירד וכו' ועל ידי זה נסובבו הצדות וכו' וכמ"ש
דש"י ז"ל [בפרשת כי תשא] עה"כ [שמות ל"ב א'] וירא העם כי בושש משה
מדרו"ל [שבת דף פ"ט] עיי"ש ועל כל פנים היה הטעות בשאלת "יום"
אחד ולא יכלו להתמהמה בבהילותם וטרם בנין בית שני היה הטעות
למלאות לבבל שבעים שנה זהו חשב וטעה וגם זה כדאמרין במגילה
[נ"ד י"א ר"ב] וכל הטעויות שמנו וטעו היו רק על שנים אחדות ומועטות
ועכ"פ היה הטעות בשאלת "שנה" אחת או ח' כנזכר שם ועל ידי זה
שלא נבנה ביהמ"ק אז בזמן סעודת אחשוורוש נתיאשו מן הגאולה כמ"ש
בקדובץ גוי כנואש מלהגאל גלף וכו' טרם בנין בית המקדש השלישי ב"ב
אשר ארכו ימי גלותנו בעוה"ד ואמרין בע"ז [נ"ד ט' ע"ב] א"ר חנינא אתר
ארבע מאות שנה לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קח שדה שוה אלף
דינרים בדינר אחד לא תקנה במתניתא תנא וכו' ופירש"י בר"ה אל תקח.
שהיא קץ הגאולה ותקבץ להר הקודש לנחלת אבותיך ולמה תפסיד הדינר
עכ"ל"ה ותאחזמו רעד כל הקורא בזה קדושת נעימת לשונו אם כי הוא
היה בכתבו זאת כבר אחר הזמן הלז כנזכר (ואכמ"ל בזה) [נועין ד"ת ח"ב
אות צ"ד] ועכ"פ כבר נהיה הדבר בזמני הקץ בשאלת "מאה שנים" והיינו
הרבה מאות שנים בין זמן לזמן אשר נמצא עתותי הקץ ובעוה"ד ועדיין
לא בא וכמו הנודע מזוה"ק [ח"א ק"ז ע"א] על הכתוב [בדאשית ד' י"א]
בשנת שש מאות שנה לחיי נח כי בשנת ת"ד יתפתחון תרעין רחכמתא
וכו' והנה אנחנו כבר בקצה "המאה" של ת"ד (היינו שנת תרצ"ד) ועדיין
לא נושענו ועכ"פ באנו עד זה הרבה יותר מח"י מאות שנים ועכ"ז נמצא
בעה"י הרבה והרבה שדידים אשר ה' קורא המאמינים ב"ג עקרים ואחד
מהם כי אחכה לו בכל יום שיבא גם בכל הכפירות והרדיפות המתנגדות
ומחלישות לאמונת אומן הלז. והרי זה מליצה גדולה בעד כנסת ישראל
זה אשר מקיימים שברנא ליה בשבין תקופה הימנותא עד היום הזה. ואולי
י"ל כי זהו מפני שאמרו חז"ל [סוכה נ"ב ע"א] כל הגדול מחבירו יצרו
גדול ממנו וכמו שאמרו בסנהדרין [נ"ד ק"ב ע"ב] שאמר מנשה המלך בחלום
לגבי ד' אשי שאמר על מנשה חברין אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנו

גלימא ורהסת אבתראי (מפני יצר של עבודת כוכבים שהיה שולט כפירש"י שם) ע"ש באותו מעשה (בפרשת כי תשא) של הדור דיעה וממילא היה יצרם גדול יותר ע"כ לא היו יכולים לכבשו אפילו יום אחד מה שאין כן בדורות שלאחריהם טרם בנין בית שני אזל השאלה של מעט שנים וגם עתה יכולים לסבול (על ידי היצו"ר שאינו חזק כ"כ) אפילו הרבה מאות שנה. אמנם באמת מחזורתא כדמעיקרא דהנסיון עתה גדול יותר בסוף יומיא מפני התגברות הקליפות ר"ל וכמ"ש ברברי חז"ל ובהאריז"ל בשער הגלגולים וע"כ הוא לטובתן חכותן של ישראל אשר יוכלו לעמוד עוד באמונה יעזרנו השם יתברך ויגאלנו ב"ב ובכס"ס:

צד. בספר הקדוש קנה הגדול (פליאה) בדף ק"ח ע"ד (מדפוס קארעץ) ח"ל ולמה ל' להשלמת התורה גדולה ולמה בצלמנו כדמותנו הני נוני"ן מעוקמים וכו' ולמה זה ינחמנו הו' מעוקמת ולמה מן האדמה אשר אדרה כמו י' בתוך הר' ולמה אשר בחרו הח' ארוכה למעלה ולמטה ולמה ידון רוחי הן' נמשכת למטה והד' למעלה עכל"ה [ואופן השינויים באותיות שהם נמצאו גם בספרי סת"ם שלנו השמטתי בזה. רק] הבאתי זה (וגם שם בקנה הגדול דף ק"י ע"ד בר"ה וגם בצלמנו כדמותנו שני הנוני"ן הפוכים ומעוקמים למעלה ולמטה עכל"ה) ורשמתי אלו לאות ופלא כי לא נמצאו ולא שמענו כנ"ל בכל ספרי סת"ם שלנו וגם בעל משנת אברהם אשר הוא בזה התייד הגדול מאסף לכל הדיעות והתמונות (כשער א"כ רבתי חזערא וכשער התמונה והנרין וכיצא) לא הביא מזה כלל ולאשר הוא בסה"ק מראשי המקובלים הראשונים בתחלת האלף הששי רשמתי למזכרת:

צה. מה שהיה כבר הוא ואשר להיות כבר היה והאלקים יבקש את נדפך. [קהלת ג' ט"ו] צריכין להבין ולכאורה קשה דהאי קרא לאו סיפא רישא וכו' דהא מה שהיה כבר הוא הוא יתברך שמו מנהיג ומשגיח המגיר מראשית אחרית עד סוף כל הדורות וזה לאו דוקא רק

תתקנח דברי מהדורא שביעאה תורה

במה אשר יתברך שמו מבקש את הנרדף אלא בכל הנהגות שכר ועונש ועל פי השגחתו יתברך שמו. וי"ל הענין כנודע בכתבי האריז"ל ומפי סופרים וספרים כי משפחות או בני אדם שהיו שונאים זה לזה מימי קדם ובשורש נשמתם שהאחד דובו משודש קין והשני הוא משודש הבל על כן הוא נרדף מחבירו גם עתה אחרי רובי גלגולם ועיין לק"ת להאריז"ל [פרשת שופטים ד"ה ואם ירחיב ה' את גבולך] ותראה נוראות (ה') יצילנו ויעזורנו ב"ב) וכן יש שנפרעים בדורות הבאים בגלגולים האחרונים משלם זל"ז ונוקם ונתקן מה שחבירו עשה כנגדו בגלגולים הקודמים והזברים עתיקים וידועים לידעי חן. אולם השומר עמו ישראל ומשגיח על כל פרט שבפרט לאין שיעור לא יעזבנו להרשעים (שרובן מבני קין שודשם. כמבואר בשער הגלגולים ובשארי כתבי האריז"ל) להרע ולעקור לגמרי ח"ו את בני הבל שרובם מצד הטוב ובכלל צדיקים [ובאמת יש בזה חילוקים ברברי חו"ל בן צדיק גמור לשאינו גמור או לעומת רשע גמור עיין ברכות [דף ד' ע"ב] ומגילה [דף ר' ע"ב] עיי"ש] וכמ"ש בתהלים [ל"ח] צופה רשע לצדיק וגו' ה' לא יעזבנו בידו וגו' היינו שלא יעזבנו להצדיק ח"ו שיבלעוהו הרשע וימיתו לגמרי ומשמע אבל בתחלה מניחו להרשע שירדפוהו להצדיק וכו' וכמ"ש באבות [פ"ד מ"ד] אין בידנו וכו' ואף לא מיסורי הצדיקים וכו' ואכמ"ל. וז"ש מה שהיה (בימי קין והבל) הוא (גם עתה) ואשר להיות (קודם ביאת המשיח כנ"ל מלק"ת פ' שופטים עיי"ש) כבר היה (מעין זה בימי קין והבל וכנ"ל). אולם הסוף הוא שהשם יתברך לא יעזבנו בידו כנ"ל) והאלקים יבקש את נרדף (להצילו ולהושיעו ולא יניח לעשות ח"ו כלה בו רק יעזרו כנוכר):

ומ"ש בלשון והאלקים יבקש את נרדף ולא הנרדף (כמ"ש האלקי"ם בה"א הידיעה) י"ל משום דאמרו חז"ל במד"ר בקהלת שם והאלקים יבקש את הנרדף אפילו צדיק רודף רשע ועל כן לא קאמרו הנרדף (בה"א הידיעה) דהיה משמע רק אם הנרדף הוא איש חשוב ידוע וצדיק מסריים והוא נרדף מן הרשעים כמו שהוא בעזה"ר בהסתר פנים

דברי מהדורא שביעאה תורה תתקנט

ע"כ יצילוהו מן השמים מה שאין כן אם הוא איש בעלמא לזה קאמד בלשון נרד"ף סתם (כראמדינן במד"ד בזה) בין אם הוא צדיק או רשע או בינוני כיון שהוא נרד"ף כנזכר.

אמנם פשוט דזה לא מידי דק אם הוא נרדף מרעהו או על ידי רבים בשנאה יהדפנו. אבל אם הוא נרדף מחמת גדר תוה"ק דהיינו על פי התורה החיוב על הרב או הבר"צ לרדפו ולהדפו עד שישוב מדרכו וחיה ולמען ישמעו וייראו ולא תהיה פרצה מרובה עוד אז בודאי לא עדיף משליח ב"ר שהבה ומת תחת ידו ר"ל בשוגג דפסקינן [מכות ח' ע"א] כיון שבא בשליחת ומצות התורה אינו גולה וכן כיוצא היכא שמחוייבין לרדפו ולהעמיד רת תוה"ק שלא יהיה הרב או הבר"צ בכלל [דברים כ"ז כ"ח] ארור אשד לא יקים את דברי התורה הזאת להקים ולהרים דגל התורה והאמונה כל מי שיש בידו למחות וכו' [ועיין מ"ש בר"ת ח"ב אות צ"ח] באיש כזה שעובר על התורה בודאי מחוייבים לרדפו כמוכן ותבא ברכה לנושא רגל התוה"ק ועומד בעדה כנזכר.

ונחתום בזה בכי טוב. כיון שלגבי או"ה בגלותנו המד ובפרט כעת ואנחנו נרדפים באופנים שונים בכל עת בכל המדינות. אז האלקים יבקש את נרדף הוא כנסת ישראל בין הגון בין שאינו הגון ויעמוד בעדינו להגן עלינו וישענו ויעזרנו. וב"ב יגאלנו. וכס"ס.

בעה"י וחסדו, נשלם בזה לטובה "המהדורא
 שביעאה" באות וסימן יפ"ה שיהיה הזיווג
 הו"י אדנ' עולה יפ"ה היינו ביום ההוא יהי"ה
 (שהשם הו"י כביכול יהיה בשני יודי"ן) ה' אחד
 ושמו אחד ואז מספר היחוד הנ"ל יהיה יפ"ה כנודע
 בשם רבותינו הקדושים זי"ע ובפרט זקני כ"ק
 הגה"ק א"א מדאפשיץ זי"ע בספריו הק' — ונושע
 לנצחים ב"ב ובחיבורי שארי המהדורות דברי תורה
 ושארי חי' הולך ואור עד נכון היום ביאת גואל
 צדק ב"ב ושוכט"ס.

מהדורא תמינאה

בחסדי הש"י ורוב רחמיו, חנני הש"י בזכות אבותינו הקדושים, אראלים ותרשישים, חכמי חרשים ונבוני לחשים, חסידים ופרושים, מוסדי דור ודור תקומם זי"ע. אדם מוע"ט לעולם.

חיים אלעזר שפירא

בעהמח"ס שו"ת מנחת אלעזר, אות חיים ושלום, דברי תורה,
ושארי חיבורים בעה"י
בלאאמו"ר הגה"ק איש אלקים שר התורה צבי תפארת ישראל,
בעל דרכי תשובה ובאר לחי ראי, ושארי חיבורים, זי"ע.
וגושע לנצחים בכל ענינים, וביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

תתקסב דברי מהדורא שביעאה תורה

בעה"י, לשיקבה"ו ביום (א) ב' ניסן נשיא יששכר
[עיין בהקדמתי לשער יששכר לפני
מאמרי חודש ניסן] אתחיל לכתוב דברי תורה
מהדורא תמינאה ויתמשך נא בחסדו יתברך שמו
מבחינת הד"ר מלך השמיני חיים ארוכים וכט"ס
ויקויים ב"ב אורך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי
בביאת גואל צדק ב"ב בכ"י.